

KASA ROLNICZEGO UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO
Biuro Prewencji i Rehabilitacji

WYPADKI PRZY PRACY
I CHOROBY ZAWODOWE ROLNIKÓW
ORAZ
DZIAŁANIA PREWENCYJNE KRUS
W 2002 ROKU

Warszawa, marzec 2003 r.

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
I. Wypadki przy pracy rolniczej i choroby zawodowe rolników indywidualnych	4
II. Działania prewencyjne jednostek organizacyjnych Kasy	11
Kierunki działalności prewencyjnej	11
Formy i zakres działań prewencyjnych	12
Popularyzowanie prac szczególnie niebezpiecznych, których nie powinny wykonywać dzieci do lat 15. Współpraca ze szkołami	19
Oddziaływanie na rzecz właściwej produkcji i dystrybucji bezpiecznych środków stosowanych w rolnictwie i ochron indywidualnych	20
Współpraca z instytucjami i organizacjami w zakresie zapobiegania wypadkom	21
III. Podsumowanie	22
IV. Załączniki	24-41

Wstęp

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego została powołana ustawą z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników. Kasa prowadzi ubezpieczenia społeczne rolników indywidualnych - ubezpieczenie emerytalno-rentowe oraz ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie.

Poza obsługą ubezpieczonych, emerytów i rencistów w zakresie obejmowania ubezpieczeniem, wymiarem i poborem składek oraz wypłatą świadczeń z ubezpieczenia, Kasa podejmuje działania na rzecz zapobiegania wypadkom przy pracy i chorobom zawodowym rolników oraz pomaga ubezpieczonym w korzystaniu z różnych form rehabilitacji leczniczej.

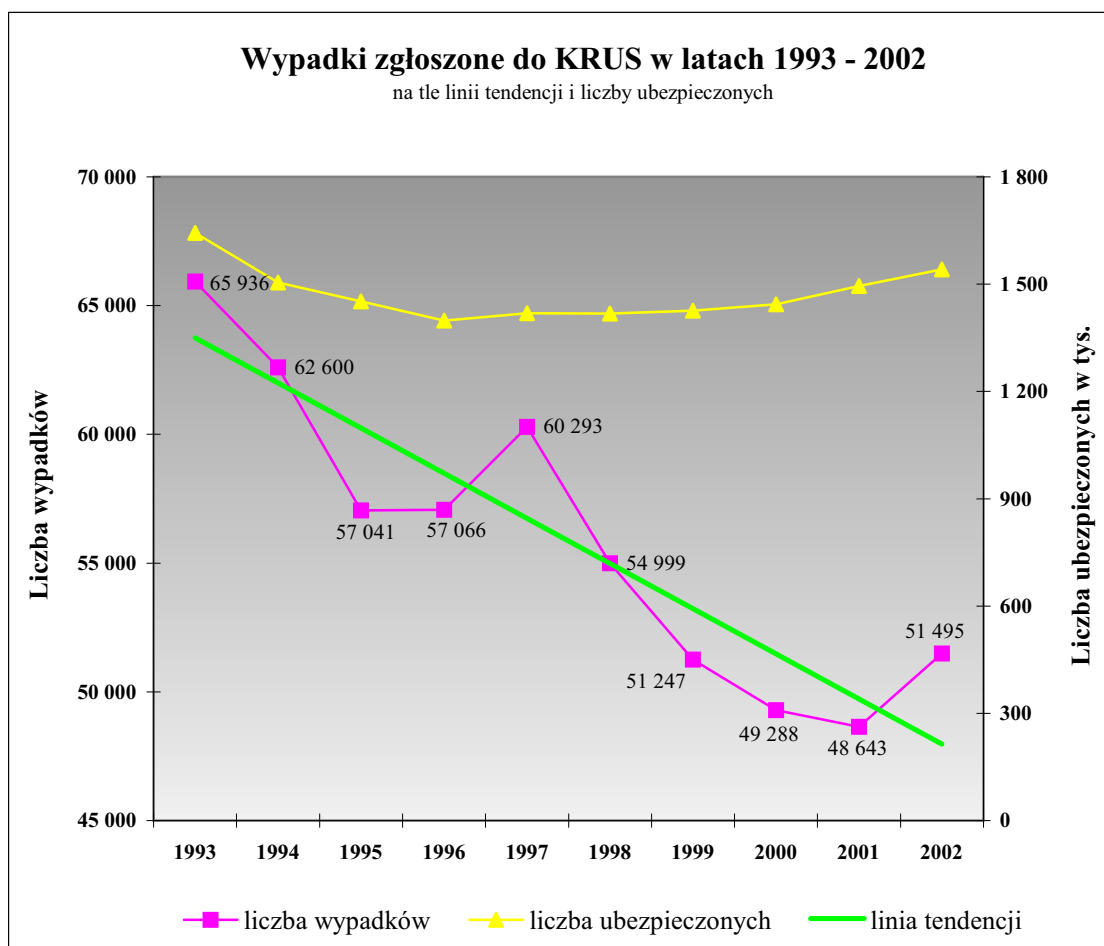
Kasa rozpoznaje i analizuje okoliczności i przyczyny występowania wypadków i chorób zawodowych, dla określenia kierunków własnej działalności prewencyjnej, jak i dla przekazywania tej wiedzy zainteresowanym osobom i instytucjom.

Systematyczne zapobieganie wypadkom przy pracy w gospodarstwach rolnych wśród rolników indywidualnych prowadzone jest dopiero od czasu powołania Kasy, a praktycznie od 1994 roku. Kasa prowadzi dobrowolne i nieodpłatne szkolenie rolników oraz przy współpracy z innymi instytucjami i organizacjami - różnorodne działania upowszechniające wiedzę o zagrożeniach zdrowia i życia w rolnictwie oraz zasadach bezpiecznej pracy.

Zawarte w dniu 6 marca 2001 r. Porozumienie, w sprawie współpracy na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa i higieny pracy w rolnictwie, pomiędzy Głównym Inspektorem Pracy, Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Prezesem Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Prezesem Krajowego Związku Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych, Prezesem Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa, Przewodniczącym Zarządu Głównego Związku Zawodowego Pracowników Rolnictwa w RP, Prezesem Zarządu Federacji Pracowników-Dzierżawców i Właścicieli Rolnych, Prezesem Krajowej Rady Izb Rolniczych, Prezesem Zarządu Głównego Ochotniczych Straży Pożarnych RP oraz Prezesem Krajowego Stowarzyszenia Sołtysów – dało możliwości wspólnego prowadzenia wielu przedsięwzięć mających na celu zapobieganie wypadkom i chorobom zawodowym rolników.

I. Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników indywidualnych

W roku 2002 rolnicy zgłosili do placówek terenowych i oddziałów regionalnych KRUS 51 495 zdarzeń wypadkowych, to jest o 2 852 zdarzenia więcej (o 5,9 %), niż w roku poprzednim i o 14 441 mniej (o 21,9 %) niż w roku 1993, tj. na początku rejestracji danych o liczbie zgłoszeń. Zgłoszenia wypadków w latach 1993 - 2002 przedstawia poniższy wykres:

Liczbę zgłoszonych wypadków w poszczególnych województwach przedstawia załącznik nr 1.

W ciągu roku złożono 51 155 wniosków o jednorazowe odszkodowanie z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu spowodowanego wypadkiem przy pracy rolniczej. Decyzje podjęto wobec 51 500 spraw (łącznie z wnioskami nie załatwionymi w 2001 roku i 811 sprawami z odwołań sądowych).

Za wypadki przy pracy rolniczej w rozumieniu ustawy o u.s.r. (bez względu na skutki zdrowotne wypadku), uznano 45 275 zdarzeń, tj. o 1 420 więcej (o 3,2 %), niż w roku poprzednim.

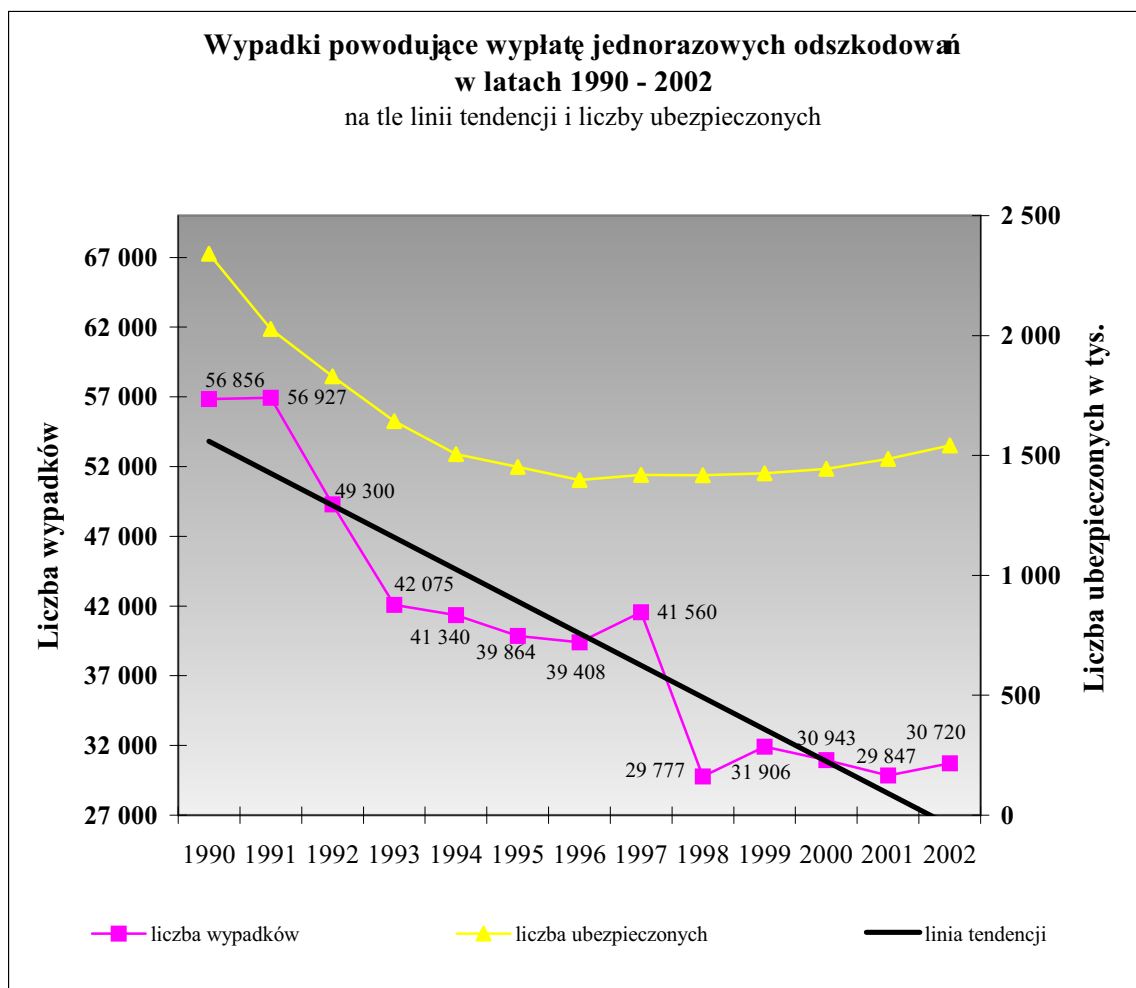
Wśród podjętych decyzji dotyczących jednorazowych odszkodowań było:

- 452 umorzenia z powodu rezygnacji z roszczeń (0,9 % decyzji)
- 20 328 decyzji odmawiających jednorazowego odszkodowania (39,5 % decyzji)
- 30 720 decyzji przyznających jednorazowe odszkodowanie – w tym 811 na podstawie odwołań (59,6 % decyzji).

Struktura ww. decyzji w stosunku do lat poprzednich nie uległa znaczącej zmianie.

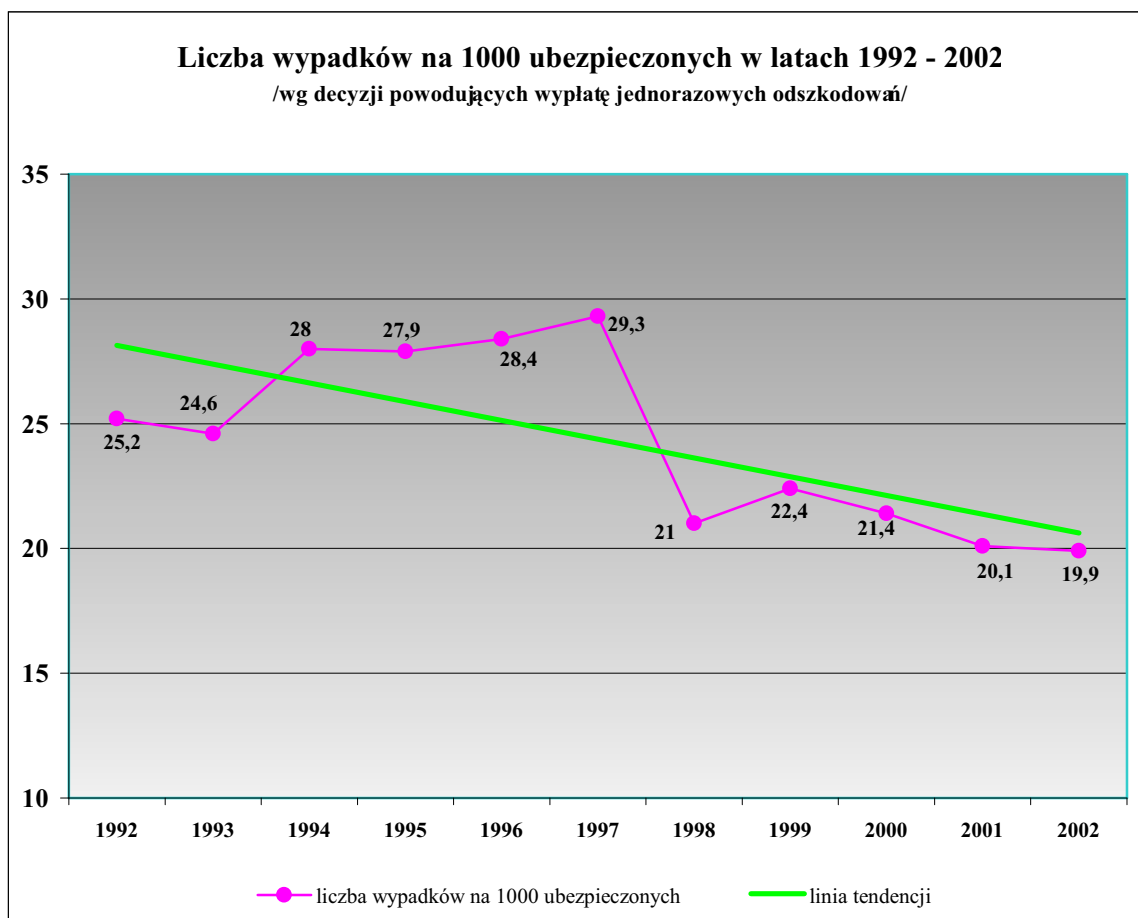
Liczba **wypadków powodujących wypłatę odszkodowań** zwiększyła się z 29 847 w 2001 r. do **30 720**, tj. o 873, czyli o 2,9 % w 2002 r

Liczbę wypadków w porównaniu do lat poprzednich na tle liczby ubezpieczonych i linii tendencji przedstawia poniższy wykres:

Mimo wzrostu liczby wypadków, zmniejszył się o 0,2 w stosunku do roku 2001 wskaźnik wypadkowości - z 20,1/1000 ubezpieczonych do 19,9/1000 ubezpieczonych. Dla porównania: że wskaźnik wypadkowości w innych grupach zawodowych w 2002 r. wyniósł 7,57/1000 pracujących, w budownictwie -10,89/1000 pracujących, w górnictwie i kopalnictwie – 15,60/1000 pracujących, w rolnictwie publicznym, łowiectwie i leśnictwie – 10,84/1000 pracujących (dane GUS). **Zaznaczenia wymaga jednak to, że wskaźnik**

wypadkowości wśród rolników ubezpieczonych w KRUS w ok. 30 % obciążają nie ubezpieczone osoby najbliższe rolnikowi. Zmiany wskaźnika wypadkowości (częstotliwość wypadków) przedstawia wykres:

Liczbę wypadków i wskaźnik wypadkowości w poszczególnych województwach przedstawiają załączniki nr 2 i 3.

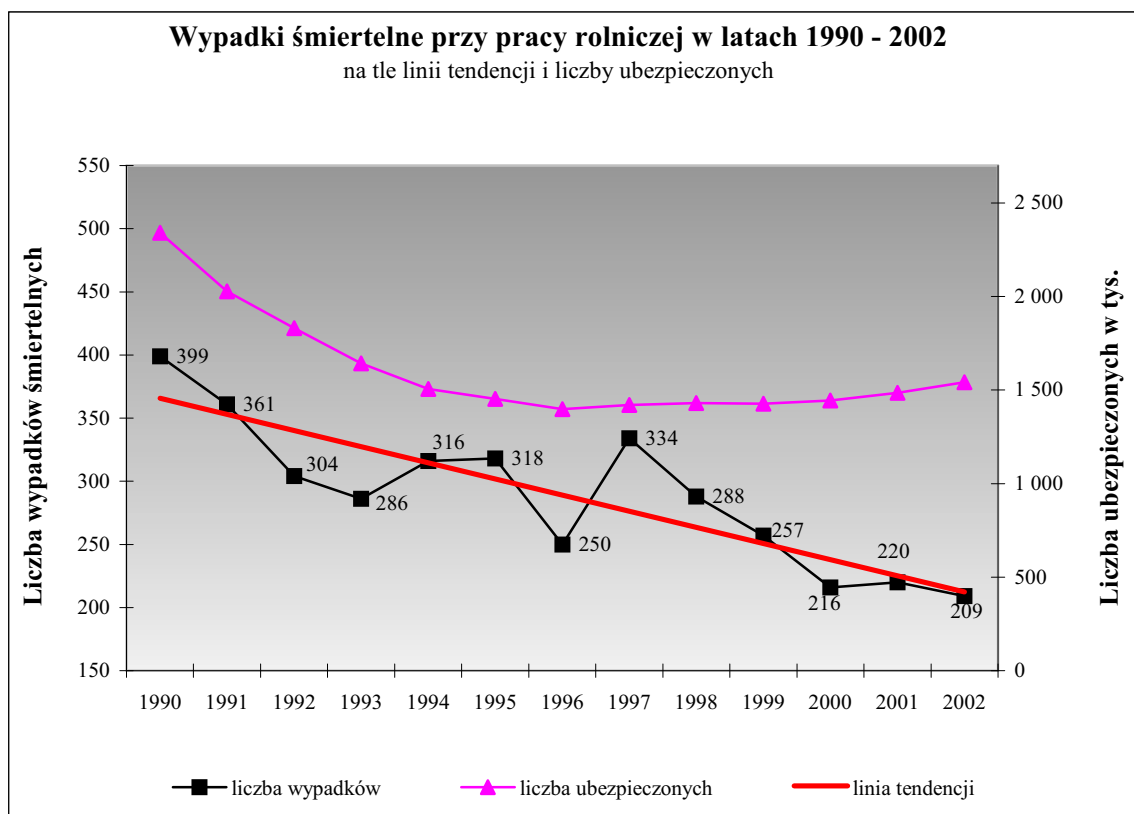
Nastąpiły zmiany w strukturze wypadków w porównaniu do roku ubiegłego. Zwraca uwagę znaczny wzrost liczby upadków osób oraz pochwyceń i uderzeń przez części ruchome maszyn, a spadek uderzeń i przygnieceń przez zwierzęta oraz działanie skrajnych temperatur, zetknięć z ostrymi narzędziami, uderzeń materiałami transportowanymi.

Liczbę wypadków wg grup zdarzeń i ich procentową strukturę w wybranych latach przedstawiono w załącznikach nr 4 i 5.

Śmiercią poszkodowanych zakończyło się **209 wypadków**, o 11, tj. o 5 % mniej niż w roku 2001. Liczbę wypadków śmiertelnych i ich częstotliwość w wybranych latach ilustruje zestawienie. Wypadki śmiertelne stanowiły 0,68 % wszystkich wypadków.

Częstotliwość wypadków śmiertelnych wyniosła 0,14 wypadków/1000 ubezpieczonych.

Liczbę wypadków śmiertelnych na tle liczby ubezpieczonych przedstawia wykres:

Rozmieszczenie terytorialne wypadków śmiertelnych przedstawiono w załącznikach nr 6, a według grup zdarzeń - w załącznikach nr 7 i 8.

- Najwięcej osób – 78 (37,3 % śmiertelnych zdarzeń) zginęło w wyniku **przejechania, uderzenia, pochycenia przez środki transportowe i przemieszczające się maszyny rolnicze**. Liczba wypadków w tej grupie zwiększyła się o 3 w stosunku do roku 2001.

Spośród ofiar tej grupy wypadków:

- 44 osoby (o 3 mniej niż w roku poprzednim) zginęło w wypadkach drogowych, z tego 27 - na skutek zderzenia pojazdów, 8 - uderzenia w drzewa, 9 osób (w tym 2. pieszych i 7. rowerzystów) zostało potrąconych przez przejeżdżające pojazdy,
- 9 osób zostało przejechanych przez ciągniki, przyczepy, wozy konne (w 2001 r. –7),
- 21 osób zginęło pod przewróconym ciągnikiem (w 2001 r. - 17),
- 4 osoby zostały przygniecione przez ciągniki, wóz konny (w 2001 r. - 4),
- 25 osób (o 10 mniej niż w roku 2001) poniosło śmierć po **upadku**, w tym:
 - 5 – z przyczep, 4 – z drabin, 3 – ze schodów, 2 – z poddaszy, 2 – z wozu (przy 4 w 2001 r.), 1 – z drzewa, 8 - upadku na powierzchni i w innych okolicznościach.

Wyraźnie spadła liczba śmiertelnych upadków z drabin – z 11. w roku 2001 do 4. w 2002 roku;

- 21 osób (o 9 mniej niż w roku poprzednim) zmarło w wyniku **nagłego zachorowania** podczas pracy lub po jej zakończeniu, głównie na skutek nadmiernego w stosunku do stanu zdrowia wysiłku oraz stresu;
- 18 osób (o 4 więcej niż w 2001 r.) zginęło w wyniku **upadku przedmiotów**, głównie uderzeń przez ścinane drzewa lub ich gałęzie;
- 17 osób poniosło śmierć w wyniku **pochwycenia i uderzenia przez ruchome części maszyn** (o 6 więcej niż w roku 2001). W tej grupie zanotowano 3 (w 2001 r. – 2) śmiertelne urazy przy pilarkach tarczowych. Liczba śmiertelnych pochwyceń przez nieosłonięte wały przegubowo-teleskopowe zwiększyła się z 5. w 2001 r. do 7. w 2002 r. Przy obsłudze ciągnika zanotowano 2 wypadki, a po 1. wypadku przy obsłudze rozrzutnika obornika, kombajnu buraczanego i ziemniaczanego, zbieracza pokosów, kosiarki rotacyjnej;
- zmniejszyła się znacznie liczba śmiertelnych **porażeń prądem** - z 21. w 2001 r. do 8. w 2002 r.;
- zwiększyła się liczba wypadków na skutek **pożaru, wybuchu i działań sił przyrody** - z 9. w 2001 r. do 11. w roku 2002, a w wyniku **poturbowań przez zwierzęta** - z 10. w 2001r. do 11. w 2002 r.

Liczba zgłoszonych wypadków wśród dzieci do lat 15. zmniejszyła się o 1,6 % - z 1 456. w 2001 r. do **1 432.** w roku 2002. Liczbę wypadków dzieci od 1993 r. przedstawia wykres:

Spośród 1432. zgłoszonych zdarzeń w postępowaniu orzecznictwem za wypadki przy pracy uznano 1 019, tj. 71,24 % (w 2001 r. – 952 tj. 65,4 %).

Troje dzieci poniosło śmierć (w 2001 r. – 5.).

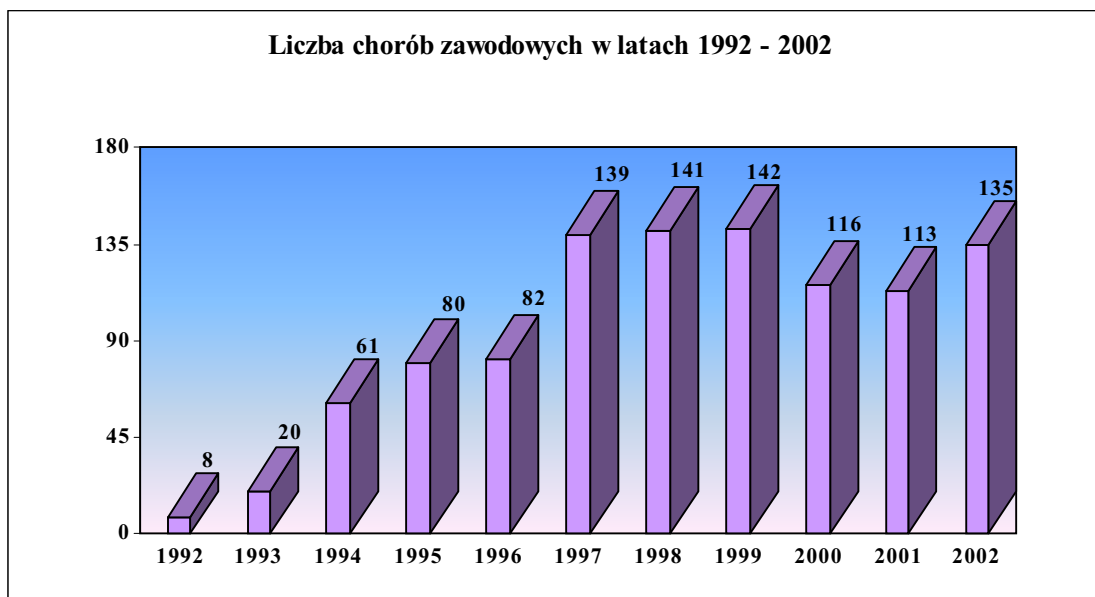
Liczbę zgłoszonych zdarzeń wypadkowych, w których poszkodowanymi były dzieci do lat 15., według województw, przedstawia załącznik nr 9.

Największy wpływ na wzrost liczby wypadków wywierają:

- starzenie się i zużycie eksploatacyjne środków produkcji na skutek ubożenia wsi i rolników (średni wiek ciągników i innych maszyn przekracza 20 lat),
- zużycie maszyn i brak osłon ich ruchomych części,
- niebezpieczny sprzęt trafiający do rolników – własnej, chałupniczej produkcji, wyeksploatowany z zagranicy,
- niewłaściwy stan obejść gospodarskich, w tym urządzeń do pracy na wysokości oraz budynków inwentarskich,
- brak wśród rolników rozpoznania stanu swojego zdrowia i wykonywanie pracy mimo choroby,
- nieprzestrzeganie elementarnych zasad bezpiecznej pracy,
- stosowanie niebezpiecznych metod pracy (mimo dobrej znajomości teoretycznej, potwierdzonej podczas konkursów i testów),
- brak świadomości istniejących zagrożeń lub lekceważenie ich z uwagi na konieczność wykonania pracy lub czynności jak najniższym nakładem,
- angażowanie dzieci do prac, których nie powinny wykonywać,
- zwiększenie liczby ubezpieczonych, z 1 502 088 na koniec 2001 r., do 1 559 534 na koniec 2002 roku.

Choroby zawodowe

W 2002 r. przyznano **135** jednorazowych odszkodowań z tytułu uszczerbku na zdrowiu spowodowanego zachorowaniem na chorobę zawodową (o 22 więcej niż w 2001 r.).

Podobnie jak w 2001 r., dominującą grupę stanowiły choroby układu oddechowego: 12 (w 2001r.–14) przypadków alergicznego zapalenia pęcherzyków płucnych („płuco rolnika”), 48 (w 2001 r. – 44) przypadków dychawicy oskrzelowej oraz 5 innych.

Zwiększyła się liczba chorób roznoszonych przez kleszcze (boreliozy oraz kleszczowego zapalenia mózgu i opon mózgowo - rdzeniowych) z 34. w 2001 r. do 41. w 2002 r., a także liczba zachorowań na uczuleniowe zapalenie skóry z 14. w 2001 r. do 24. w 2002 roku. Pozostałe choroby to toksoplazmoza i inne.

Przyczyny wystąpienia chorób zawodowych nie uległy zmianie - są to głównie narażenie na pył rolniczy, kontakt ze zwierzętami domowymi i dzikimi, ukąszenia przez kleszcze.

Zestawienie chorób zawodowych wg rodzajów przedstawiono w załączniku nr 10, a według terytorialnego występowania - w załączniku nr 11.

II. Działania prewencyjne prowadzone przez jednostki organizacyjne Kasy

1. Kierunki działalności prewencyjnej.

Ustawa o ubezpieczeniu społecznym rolników zobowiązała Kasę do prowadzenia działań na rzecz zapobiegania wypadkom i chorobom zawodowym. Do działań tych należy:

- analizowanie przyczyn wypadków i chorób zawodowych;
- prowadzenie nieodpłatnych szkoleń i instruktażu dla ubezpieczonych w zakresie zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym;
- upowszechnianie wśród ubezpieczonych wiedzy o zagrożeniach wypadkami i chorobami zawodowymi, a także znajomości zasad ochrony zdrowia i życia;
- podejmowanie starań o właściwą produkcję i dystrybucję bezpiecznych środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej dla rolników.

Kasa wzbogaciła ten zakres działań o różne formy inspirujące i aktywizujące rolników do zdobywania wiedzy na temat ochrony zdrowia i życia oraz jej praktycznego stosowania w gospodarstwie rolnym.

Ustalone przez Prezesa Kasy w 2001 roku (pismo z dnia 9.04.2001r.), obowiązujące również w 2002 roku, kierunki działalności prewencyjnej uwzględniają istniejący stan zagrożeń zdrowia i życia rolników oraz ich rodzin, obecną sytuację w rolnictwie oraz zdobyte doświadczenia w zapobieganiu wypadkom. Zalecenia te dotyczą:

- prowadzenia działań ukierunkowanych na zabezpieczanie się rolników przed upadkami, pochwyceniami przez ruchome części maszyn i wypadkami przy pozyskiwaniu i gospodarczej obróbce drewna (wypadki z tych grup stanowią około 80 % wszystkich nieszczęśliwych zdarzeń);
- dostosowywania działań zapobiegawczych do występującej w rejonie produkcji rolniczej i związanych z nią zagrożeń wypadkowych oraz chorób zawodowych;
- popularyzowania wśród dzieci i młodzieży oraz ich rodziców wykazu prac szczególnie niebezpiecznych, których nie powinny wykonywać dzieci do lat 15 oraz zagrożeń występujących w środowisku wiejskim, (współpracy ze szkołami wiejskimi i rolniczymi na zasadach pomocy i inspiracji nauczycieli do przekazywania wiedzy);
- promocji wyrobów i ochron osobistych zmniejszających lub likwidujących zagrożenia wypadkowe;
- przekazywania rolnikom informacji o przysługujących im prawach dochodzenia na drodze cywilnej odszkodowań od producentów wyrobów powodujących wypadki przy pracy (zgodnie z interpretacją ustawy z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie praw

konsumentów oraz odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny);

- podejmowania działań prowadzących do dbałości rolników o estetykę i poprawę warunków pracy w obejściach gospodarskich;
- współpracy z instytucjami i organizacjami, dotyczącej zapobiegania wypadkom przy pracy i chorobom zawodowym, a także z aktywnym wiejskim;
- doskonalenia form prewencji opartych na planowanym oddziaływaniu na środowisko wiejskie;
- wyszukiwania nowych i stosowania sprawdzonych i skutecznych form prewencji na danym terenie działania.

2. Formy i zakres działań prewencyjnych.

2.1. Szkolenie z zakresu bhp.

Przeprowadzono ogółem 2 873 szkolenia poświęcone bezpieczeństwu pracy w gospodarstwie rolnym, w których wzięło udział 89 056 osób, w tym uczniów średnich szkół rolniczych i wiejskich szkół podstawowych oraz gimnazjów.

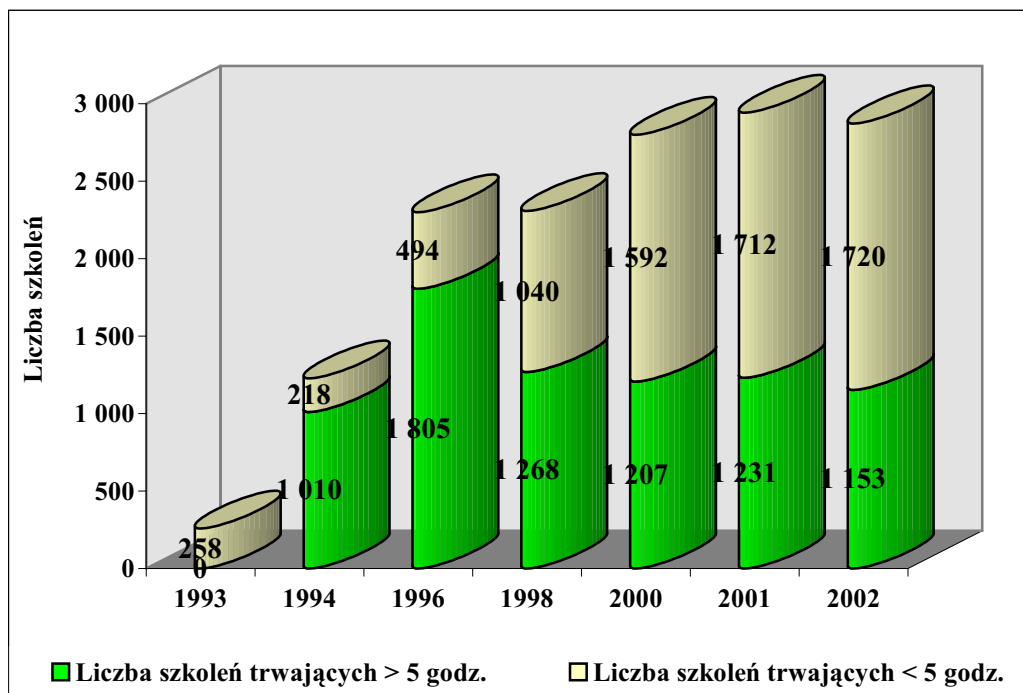
Szkoleń pełnotematycznych, trwających co najmniej 5 godzin lekcyjnych, odbyło się 1 153, a przeszkolono podczas nich 30 422 osoby.

Zorganizowano także 1 720 szkoleń krótszych. Prowadzono je głównie w szkołach dla uczniów, członków aktywności wiejskiej oraz w miejscowościach, gdzie napotymano trudności z przeprowadzeniem szkolenia dłuższego.

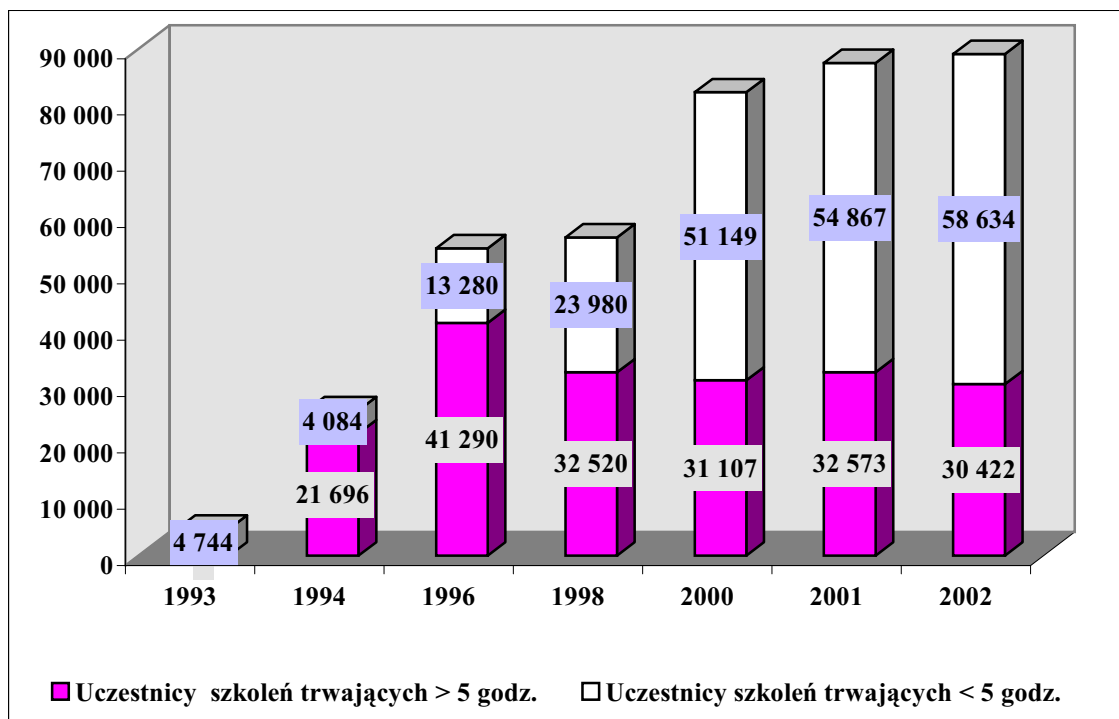
Szkoleniem obejmowano przede wszystkim rolników i ich domowników, sołtysów, uczniów szkół rolniczych i wiejskich szkół podstawowych oraz gimnazjów, kuracjuszy ośrodków rehabilitacyjnych Kasy oraz inne osoby związane ze środowiskiem wiejskim.

Szkolenia dla rolników i sołtysów. Przeprowadzono 1 608 szkoleń dla rolników we wsiach. Wzięło w nich udział 31 660 słuchaczy z 2 317. wsi, tj. z 5,8% sołectw w kraju (liczba sołectw wg OR - 39 813). Liczba wsi, dla których przeprowadzono szkolenia, wzrosła o 283 w stosunku do roku poprzedniego, tj. o 14%.

Liczba przeprowadzonych szkoleń z zakresu bhp w latach 1993 - 2002

Liczba uczestników szkoleń z zakresu bhp w latach 1993 - 2002

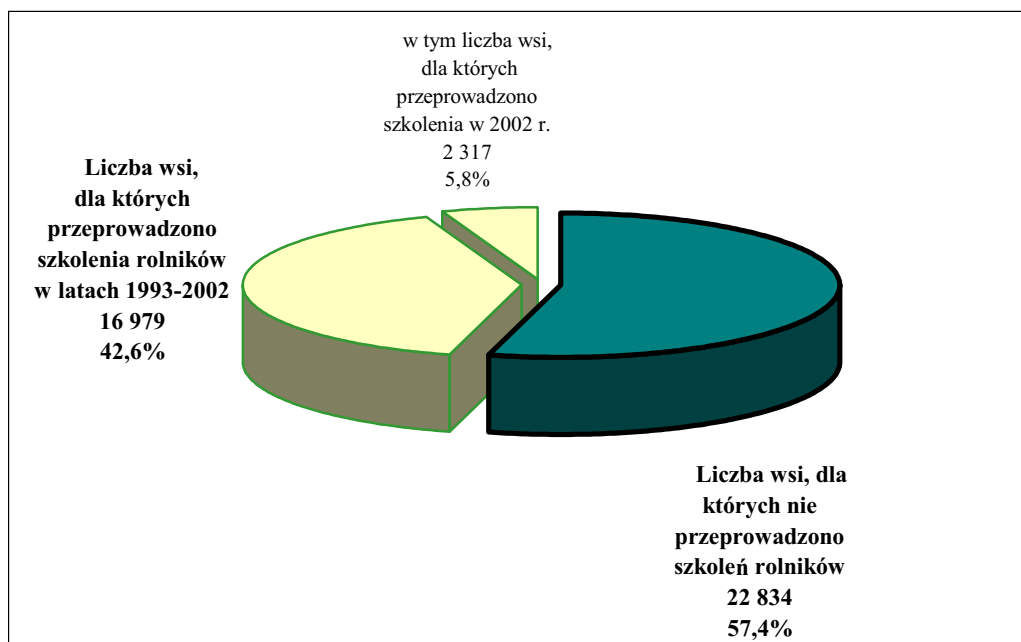

Coraz więcej szkoleń organizowano dla kilku wsi, w których występuje niewielka liczba gospodarstw. W niektórych wsiach charakteryzujących się zbyt wysoką wypadkowością spotkania organizowano po raz drugi, a nawet trzeci. Przeciętnie w jednym szkoleniu dla

rolników uczestniczyło 19 osób (podobnie w 2001 roku). Niektóre oddziały meldują o spadku zainteresowania rolników udziałem w szkoleniach.

Zorganizowano też 294 szkolenia z myślą o sołtysach. Ogółem zostało przeszkolonych 6 781 sołtysów. W czteroletniej kadencji sołtysów w latach 1999-2002 prawie 60% działających sołtysów można uznać za przeszkolonych w zakresie bezpiecznej pracy w gospodarstwie rolnym.

Szkolenia w sołectwach w latach 1993-2002

Szkolenia dla rolników przebywających w zakładach rehabilitacji leczniczej KRUS. Rolnicy przebywający w 7. ośrodkach i centrach KRUS na rehabilitacji leczniczej byli szkoleni z zakresu wiedzy bhp. Podczas każdego turnusu pracownicy oddziałów regionalnych wykładali na dwóch spotkaniach 9 tematów programowych. Szkolenia organizowano tak, by nie kolidowały z programem leczniczym kuracjuszy. Przeprowadzono 84 szkolenia, w których uczestniczyło 8 946 osób.

Szkolenia dla uczniów szkół rolniczych oraz wiejskich szkół podstawowych i gimnazjów.

W 40. OR przeprowadzono 244 szkolenia w średnich szkołach o profilu rolniczym dla 8 906 uczniów z różnych klas. Wzrosła liczba działań szkoleniowych wśród dzieci i młodzieży gimnazjalnej, których przeprowadzono 614 dla 34 546. uczniów. Przygotowywały one gimnazjalistów do konkursów wiedzy o bhp, a dzieci do konkursów plastycznych. Szkolenia i pogadanki niejednokrotnie odbywały się z udziałem inspektorów Państwowej Inspekcji Pracy oraz pracowników policji. Istniejące zagrożenia w środowisku wiejskim

podczas pracy i zabawy dzieci oraz wykaz prac i czynności szczególnie niebezpiecznych, których dzieci do lat 15. nie powinny wykonywać, przedstawiano dzieciom przebywającym w letnich dziecińcach, na półkoloniach i koloniach.

Inne szkolenia. Zasady ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym i zagrożenia przedstawiano także przedstawicielom samorządów gminnych, radnym, członkiniom KGW, członkom izb rolniczych, członkom grup producenckich, nauczycielom, pracownikom ODR, słuchaczom Ludowego Uniwersytetu Katolickiego oraz innym osobom zainteresowanym bezpieczeństwem pracy na wsi. OR w Kielcach przeprowadził szkolenie dla starszych mieszkańców wsi.

Niektóre szkolenia łączono z praktycznymi pokazami (np. bezpiecznego posługiwania się pilarkami przy pozyskiwaniu oraz gospodarczej obróbce drewna, odzieży roboczej, a także ochron osobistych). Przeprowadzono 84 takie szkolenia. Szkolenia te cieszyły się dużym zainteresowaniem rolników i uczniów szkół rolniczych.

Program szkolenia rolników, obejmujący 9 tematów, dopasowywano do istniejących na danym terenie zagrożeń wypadkowych, rozpoznawanych dzięki analizie wypadków oraz ukierunkowywano zgodnie z zaleceniami Prezesa Kasy. Uwzględniano stan bezpieczeństwa pracy w danym rejonie czy miejscowości zaobserwowany podczas wizytacji gospodarstw, wykorzystywano analizy testów konkursowych. Podczas szkoleń i spotkań z rolnikami informowano o treści Ustawy z dnia 2 marca 2000 roku o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny i przysługującym prawie dochodzenia odszkodowań od producentów wyrobów powodujących wypadki przy pracy.

Na szkoleniach prezentowano filmy video, plansze, foliogramy, zdjęcia z miejsc wypadków. Demonstrowano i wręczano rolnikom ochrony osobiste - maseczki jednorazowego użytku, okulary ochronne, nauszники przeciwhałasowe i rękawice ochronne. Prezentowano ubrania robocze. Wszystkich uczestników zaopatrywano w broszury.

Wykaz materiałów popularyzatorskich, do wykorzystania w pracy prewencyjnej, wydanych lub zakupionych w 2002 roku przedstawia załącznik nr 12.

2.2. Działania pozaszkoleniowe.

Działania pozaszkoleniowe co roku poszerzane są o nowe formy. Do przyjętych i sprawdzonych już form należą różnego rodzaju olimpiady, konkursy i quizy o tematyce bhp, konkursy na bezpieczne gospodarstwo, artykuły prasowe, audycje radiowe i telewizyjne, a ostatnio informacje internetowe; także stoiska lub punkty informacyjne KRUS na imprezach

masowych, wystawy i pokazy organizowane dla rolników i członków ich rodzin. Coraz częściej stosowaną formą są imprezy (festyny, pikniki) w całości poświęcone bezpieczeństwu pracy w rolnictwie czy bezpieczeństwu dzieci wiejskich.

Działania koncentrowane były w rejonach charakteryzujących się wysokim wskaźnikiem wypadkowości. Oddziały planowały działalność prewencyjną na podstawie analizy zagrożeń występujących na danym terenie i możliwości realizacji form tak szkoleniowych jak i pozaszkoleniowych, z uwzględnieniem przyznaných środków finansowych.

Konkursy wiedzy o bhp organizowane na szkoleniach rolników często wykorzystywano jako metodę podnoszenia efektywności szkolenia. Przeprowadzono 119 takich konkursów, z udziałem 2 581 osób.

Konkursy podczas masowych imprez rolniczych mają szerszy wydźwięk, gdyż wyłanianie laureatów i wręczanie nagród odbywa się na scenie, przy licznie zgromadzonej publiczności. W 106. konkursach udział wzięło 3 846 osób.

Konkursów wiedzy o bhp organizowanych dla rolników za pośrednictwem mediów - lokalnych gazet lub rozgłośni radiowych - odbyło się 11, a udział w nich wzięło ogółem 333. czytelników i słuchaczy.

Prowadzono konkursy dla sołtysów i członkiń KGW, dla osób, które uległy wypadkom (na wykonanie zaleceń prewencyjnych), a także wiele innych konkursów, w tym m.in. olimpiad wiedzy rolniczej – ogółem 57 konkursów dla 2 375 osób.

Konkursy na bezpieczne gospodarstwo rolne odbyły się na terenie działania 44. OR i były zróżnicowane, zarówno pod względem zasięgu, jak i kryteriów oceny. W większości swoim zasięgiem obejmowały teren całego oddziału, w niektórych teren całego województwa (np. podlaskiego, świętokrzyskiego, podkarpackiego), czasami teren jednej placówki, a nawet jednej gminy.

Ogółem w konkursach uczestniczyło 2 647 gospodarstw. W OR w Bydgoszczy, Grudziądzu, Jaśle, Katowicach i Ostrołęce laureatom wydawano certyfikaty.

W 2002 roku została opracowana koncepcja zorganizowania Ogólnokrajowego Konkursu „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”, który będzie przebiegać w trzech etapach (regionalnym, wojewódzkim i krajowym). Patronat honorowy nad Konkursem objął Prezydent RP, a finał i jego rozstrzygnięcie nastąpi podczas Dożynek Prezydenckich w Spale.

Liczba konkursów organizowanych przez OR KRUS samodzielnie lub we współpracy z innymi instytucjami

Konkursy i olimpiady*	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	1995-2002
wiedzy o bhp dla rolników	74	147	103	122	147	238	282	294	1 407
wiedzy o bhp dla uczniów średnich szkół rolniczych	22	35	37	44	42	94	116	146	536
plastyczne i wiedzy o bhp dla uczniów gmin. i szkół podst.	2	10	17	32	95	224	359	386	1 125
na bezpieczne gospodarstwo rolne	3	17	33	44	45	66	83	97	388
Ogółem	101	209	190**	242	329	622	840	923	3 456

Dodatkowo inspektorzy z 13. OR, wspólnie z pracownikami PIP, prowadzili wizytacje gospodarstw w sezonach prac szczególnie niebezpiecznych, tzn. żniw i wykopków. Rolnikom przypomniano o zagrożeniach powodujących najczęściej wypadków przy pracach związanych ze sprzętem zbóż i roślin okopowych.

Oddziaływanie na rolników za pośrednictwem mediów.

Prawie wszystkie oddziały, z inicjatywy własnej lub przy współpracy, opublikowały w prasie lokalnej, regionalnej i rolniczej 562 artykuły, w których przedstawiano skalę, okoliczności i przyczyny wypadków, omawiano zasady bhp i informowano o podejmowanych działaniach prewencyjnych. Ukazało się także 13 artykułów w 44. tytułach centralnej prasy rolniczej, opracowanych przez pracowników Biura Prewencji i Rehabilitacji.

Nagrano 168 audycji radiowych dla rozgłośni regionalnych i lokalnych działających na terenie 36. OR, oraz 49 audycji dla Redakcji Rolnej I Programu Polskiego Radia.

Na łamach prasy i w radio informowano co miesiąc o wypadkach śmiertelnych rolników. Pracownicy z 19. OR uczestniczyli w przygotowaniu 40. audycji telewizyjnych.

Na stronie internetowej KRUS zamieszczono informację o wypadkach w rolnictwie i działaniach prewencyjnych, a OR we Wrocławiu i Koninie – w lokalnych programach internetowych dla Pierwszego Portalu Rolnego.

Przeprowadzono VIII konkurs „W rolnictwie można pracować bezpieczniej” na publikacje poświęcone popularyzacji wiedzy o zagrożeniach i zasadach bezpiecznej pracy. Na konkurs wpłynęło 51 artykułów prasowych, 37 audycji radiowych i 4 telewizyjne.

Punkty informacyjne KRUS podczas masowych imprez rolniczych.

48 OR uczestniczyło w: targach międzynarodowych (AGROTECH w Kielcach i POLAGRA-FARM w Poznaniu), targach regionalnych, dożynkach, Dniach Otwartych Drzwi w ODR, festynach, piknikach i innych uroczystościach regionalnych, przygotowując na nich 267 stoisk z materiałami popularyzatorskimi. Bardzo często towarzyszyły im różnego rodzaju wystawy i prezentacje, np. plansz informujących o sposobach zabezpieczania się przed upadkami, plakatów prezentujących bezpieczne wyroby, czy ochrony osobiste. Na stoiskach

organizowano dla rolników konkursy wiedzy o bhp. Punkty informacyjne KRUS odwiedziło około 120 000 osób.

Efektywną formą prewencji ukierunkowaną na ograniczanie skali wypadkowości są działania, podczas których rolnik mógł zapoznać się z zasadami działania i prawidłowej eksploatacji maszyn, gdzie mógł nauczyć się obsługiwać maszyny, czy wymieniać osłony. Były to głównie: pokazy wymiany osłon wałów przegubowo-teleskopowych (45 pokazów, 1 559 wymienionych osłon, 1 259 uczestników), pokazy bezpiecznego użytkowania pilarek w czasie gospodarczej obróbki drewna (91 pokazów, 3 706 uczestników). Większość oddziałów przy pokazach obsługi pilarek korzystało z fachowości przedstawicieli firmy HUSQVARNA, niektóre współpracowały w tym zakresie z firmą STIHL i SOLO.

Organizowano też inne pokazy, jak: pokazy promocyjne odzieży i ochron osobistych, użytkowania urządzeń do zaprawiania ziarna, eksploatacji maszyn produkowanych przez POL-MOT z Mrągowa, agregowania maszyn, siewu czy ratownictwa medycznego.

Przedstawiciele Biura Prewencji i Rehabilitacji oraz oddziałów regionalnych brali udział w różnych spotkaniach, w tym także w seminariach i konferencjach naukowych, na których zaznajamiano uczestników z problemem bezpieczeństwa pracy w gospodarstwie rolnym, wygłaszano przygotowane referaty i wystąpienia.

W wielu oddziałach regionalnych zagrożenia wypadkowe w gospodarstwie eliminowano poprzez instruktaż prowadzony podczas wizytacji gospodarstwa w czasie postępowania powypadkowego czy przeglądów gospodarstw.

Wyszukiwano na terenie działania oddziałów lokalne firmy, przy pomocy których organizowano pokazy bezpiecznej pracy, a także promowano ochrony osobiste i odzież ochronną.

Działania zapobiegające wypadkom w gospodarstwie rolnym kierowano też do kobiet wiejskich, podkreślając przy tym jak znaczącą jest rola kobiety w utrzymaniu czystości i porządku w obejściach, zapewnieniu opieki nad dziećmi i stosowaniu odzieży roboczej i ochronnej oraz ochron osobistych.

3. Popularyzowanie wykazu prac szczególnie niebezpiecznych, których nie powinny wykonywać dzieci do lat 15. Współpraca ze szkołami.

Na terenie całego kraju kontynuowano pracę wśród dzieci i młodzieży przedstawiając występujące zagrożenia w środowisku wiejskim oraz prace i czynności szczególnie niebezpieczne, których nie należy powierzać dzieciom do lat 15. w gospodarstwie rolnym.

W wiejskich szkołach podstawowych, gimnazjach i średnich szkołach rolniczych inspektorzy ds. prewencji (również wspólnie z inspektorami PIP) prowadzili liczne szkolenia, pogadanki i różne konkursy dla uczniów. Rozdawali kolorowe książeczki obrazujące zagrożenia podczas pracy i zabawy dzieci oraz prace niebezpieczne dla dzieci. Wyświetlali film przeznaczony dla dzieci pt. *Praca i zabawa bywają niebezpieczne* i eksponowali plakaty, m.in. *Ola już po lalkę nie wróci*.

Organizowano festyny gminne w całości poświęcone bezpieczeństwu dzieci, a także wspólnie akcje dla dzieci pn. „Bezpieczne lato na wsi”. Prowadzono spotkania i konkursy dla dzieci na koloniach, półkoloniach oraz w dziecińcach, które tworzono w okresie intensywnych prac żniwnych.

Z myślą o bezpieczeństwie dzieci w drodze do szkoły, wręczano dzieciom znaczki odblaskowe do zamieszczenia na ubraniu i tornistrach.

Zagrożenia w rolnictwie, zasady ochrony zdrowia i życia oraz prace, których nie powinny wykonywać dzieci do lat 15. omawiano także z nauczycielami, inspirując ich do prowadzenia zajęć z uczniami nt. zasad bhp w gospodarstwie rolnym. Przekazywano informację o wypadkach, broszury, plakaty i wykaz prac oraz wyświetlano filmy z serii *Bezpieczeństwo pracy rolniczej*. Zapoznawano nauczycieli z *Ramowym programem szkolenia uczniów klas VII-VIII w szkołach podstawowych w zakresie bezpieczeństwa i ergonomii pracy*, opracowanym przez IMW w Lublinie.

W konkursach i olimpiadach wiedzy o bhp w średnich szkołach rolniczych wzięło udział 9 078 uczniów z 282. szkół średnich o profilu rolniczym. Oddziały uczestniczyły w eliminacjach szkolnych, regionalnych i finałach wojewódzkich. Ogółem nagrodzono laureatów wyłonionych w 146. konkursach.

Prowadzono konkursy dla uczniów wiejskich szkół podstawowych oraz gimnazjów. Zorganizowano 177 konkursów wiedzy o bhp (głównie w formie testu) dla gimnazjalistów, 188 konkursów plastycznych, cieszących się dużą popularnością wśród dzieci i nauczycieli szkół podstawowych, w ramach których wykonywano różnymi technikami prace poświęcone zagrożeniom występującym w gospodarstwie rolnym.

Ogółem przeprowadzono 386 różnych konkursów dla ponad 30 tysięcy dzieci i młodzieży, z około 700 wiejskich szkół.

4. Oddziaływanie na rzecz właściwej produkcji i dystrybucji bezpiecznych środków stosowanych w rolnictwie i ochron indywidualnych.

Od 1995 roku Prezes Kasy bezpiecznym maszynom i urządzeniom przyznaje „Znak Bezpieczeństwa KRUS”.

W 2002 roku odbyły się 3 posiedzenia Komisji Kwalifikującej wyroby do „Znaku Bezpieczeństwa KRUS”. Na podstawie opinii tej Komisji, Prezes Kasy podpisał 7 zezwoleń upoważniających 5. producentów do oznaczania „Znakiem KRUS” 16. wyrobów. Wykaz tych wyrobów przedstawia załącznik nr 13.

Prezes Kasy przyznaje również wyróżnienia targowe *Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym* tym wyrobom, które mogą zastąpić maszyny powodujące wypadki lub zmniejszyć inne zagrożenia, występujące w gospodarstwach rolnych. Od 2000 roku forma wyróżnienia targowego została wzbogacona o statuetkę „**DOBROŚLAW**”.

W 2002 roku na Targach AGROTECH w Kielcach i POLAGRA FARM w Poznaniu zostały przyznane dwa wyróżnienia targowe dla 2. producentów 6. wyrobów. Wyroby wyróżnione przez Prezesa Kasy przedstawia załącznik nr 14.

Od kilku lat monitorowana jest dystrybucja środków produkcji i środków ochrony osobistej stosowanych w gospodarstwach rolnych. Prowadzona jest także promocja stosowania ich przez rolników. Działania mają na celu zachęcenie sprzedawców do wprowadzania na rynek odzieży roboczej i ochron osobistych jak również zapoznanie rolników z tymi artykułami, które należy używać w czasie wykonywania czynności w procesie pracy.

Kasa wraz z Redakcją Miesięcznika „AGROBAZAR”, IBMER-em i Redakcją TVP „NOTOWANIA” uczestniczyła w przeprowadzeniu VI edycji Konkursu na „Maszynę Rolniczą Roku”. Podsumowanie Konkursu odbyło się na Targach Techniki Rolniczej „AGROTECH’2002” w Kielcach.

Prezes Kasy przyznał także nagrody w Ogólnopolskim Konkursie Poprawy Warunków Pracy za *Materiały dydaktyczne z zakresu bhp w rolnictwie dla wykładowców ośrodków doradztwa rolniczego* (podręcznik, foliogramy, CD) oraz za prezentację multimedialną *Wypadki w indywidualnych gospodarstwach rolnych*.

Zgodnie z ustawowym upoważnieniem, Prezes Kasy prowadzi postępowanie regresowe, tj. dochodzi zwrotu wypłacanych rolnikom świadczeń z ubezpieczenia, jeżeli główną lub wyłączną przyczyną wypadku była wada wyrobu.

Prezes Kasy kieruje też do producenta wystąpienie prewencyjne, jeżeli równorzędną lub przeważającą przyczyną wypadku były błędy rolnika, którym towarzyszyła wada wyrobu, a uzyskanie zwrotu odszkodowania byłoby wątpliwe. W wystąpieniach prewencyjnych wnosi się o poprawienie wyrobu lub instrukcji jego użytkowania.

W 2002 roku kontynuowano dwa postępowania regresowe i dwa postępowania prewencyjne oraz wdrożono cztery postępowania prewencyjne Prezesa Kasy. Wykaz postępowań zestawiono w załączniku nr 15.

5. Współpraca z instytucjami i organizacjami w zakresie zapobiegania wypadkom.

Oddziały Regionalne KRUS współpracowały z wieloma instytucjami i organizacjami. Wiele przedsięwzięć prewencyjnych (głównie konkursy, wizytacje gospodarstw w ramach akcji żniwnej, niektóre pokazy i szkolenia) przeprowadzono z inicjatywy lub przy współdziałaniu Państwowej Inspekcji Pracy, Ośrodków i Centrów Doradztwa Rolniczego, Izb Rolniczych, Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych, samorządów i różnych urzędów.

Oddział Regionalny w Warszawie zawarł porozumienia z urzędami gmin w sprawie współdziałania na rzecz upowszechniania informacji o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz poprawy stanu bezpieczeństwa pracy na terenie gospodarstw rolnych.

Działania prewencyjne prowadzono także razem z organizacjami, stowarzyszeniami społecznymi i związkowymi. (np. Stowarzyszeniami Sołtysów lub Kołami Gospodyń Wiejskich i innymi).

Oddziały Regionalne, w których działają Wojewódzkie Komisje ds. Bezpieczeństwa i Higieny Pracy w Rolnictwie Indywidualnym uczestniczyły w ich pracach. Efektem tej pracy były m.in. wspólne działania prewencyjne, jak konkursy i olimpiady wiedzy o zasadach bhp dla uczniów i rolników. Do współpracy z oddziałami włączyły się również Inspektoraty Weterynaryjne (OR w Koszalinie) i Inspektoraty Ochrony Roślin, Komendy Policji (w OR w Augustowie, Biłgoraju, Koninie, Płocku, Włocławku i Wrocławiu), a także Ochotnicza i Państwowa Straż Pożarna (Wojewódzki Związek OSP RP w Kielcach pokrył częściowe koszty wymiany rolnikom osłon wałów przegubowo-teleskopowych).

Wsparcia finansowego udzielały niektórym oddziałom banki spółdzielcze (OR w Augustowie, Siedlcach), PZU (OR w Augustowie, Siedlcach, Warszawie) i TUW (OR w Gdańsku, Radomiu), a także nieliczne firmy produkujące wyroby wyróżnione przez Prezesa Kasy, jak Husqvarna (OR w Zambrowie i Katowicach), Zarges-Polska, Zakłady Wyrobów Metalowych (OR w Katowicach), FMR Pilmet we Wrocławiu i Spółka z o.o. Secura

w Warszawie (OR w Koninie), BIN z Aleksandrowa Kujawskiego (OR we Włocławku), Kwazar Corporation (OR w Kielcach i Warszawie)

OR w Opolu kontynuował współpracę z Opolską Chorągwią ZHP, m.in. w XI Wielkiej Harcerskiej Grze Terenowej.

Poszerzano współpracę z redakcjami lokalnych gazet i czasopism oraz rozgłościami radiowymi w zakresie prowadzenia wspólnych przedsięwzięć (w tym konkursów) na rzecz poprawy bezpieczeństwa pracy rolników i ich dzieci.

Kontynuowano - w ramach realizacji porozumienia o współpracy w budowaniu systemu ratownictwa przedlekarskiego w rejonach wiejskich - przekazywanie przez Kasę wybranym jednostkom Ochotniczej Straży Pożarnej zestawów ratowniczych. Za pośrednictwem 43 oddziałów regionalnych przekazano jednostkom OSP 85 zestawów.

III. Podsumowanie

Zwiększająca się liczba osób uprawnionych do świadczeń KRUS, pogarszająca się sytuacja ekonomiczna na wsi, wykonywanie prac w gospodarstwach przez osoby w podeszłym wieku i dzieci a zarazem wykonywanie pracy przy zastosowaniu przestarzałych maszyn i urządzeń spowodowały wzrost liczby wypadków przy pracy rolniczej.

Do jednostek organizacyjnych Kasy zgłoszono o 2 882 zdarzenia wypadkowe więcej (o 5,9 %) niż w roku poprzednim.

Liczba wypadków powodująca wypłatę odszkodowań (statystyczna liczba wypadków) w następstwie orzeczonego uszczerbku na zdrowiu, zwiększyła się z 29 847 w 2001 roku do 30 720 w 2002 roku (wzrost o 873 wypadki – 2,9%). Mimo wzrostu liczby wypadków, zmniejszył się o 0,2 w stosunku do roku 2001 wskaźnik wypadkowości – z 20,1/1000 ubezpieczonych do 19,9/1000 ubezpieczonych.

Upadki osób, pochwycenia przez ruchome części maszyn oraz wypadki przy obsłudze zwierząt gospodarskich stanowią nadal najliczniejsze grupy wypadków w przyjętej klasyfikacji, tj. 76,6 % wszystkich wypadków.

Zmniejszeniu uległa liczba wypadków śmiertelnych – o 11 wypadków (o 5 %), z 220 w 2001 r. do 209 w 2002 r.

Spośród 1 432 zgłoszonych zdarzeń wypadkowych z udziałem dzieci do lat 15. (w 2001 r. – 1 456), za wypadki przy pracy rolniczej uznano 1 019 tj. 71,2 % (w 2001 r. – 952 tj. 65,4 %).

Zwiększyła się liczba stwierdzonych chorób zawodowych rolników, ze 113 w 2001 r. do 135 w 2002 r.

Szkolenia z zakresu wiedzy o bhp stanowią dominującą formę działalności prowadzoną przez oddziały regionalne na rzecz zapobiegania wypadkom przy pracy rolniczej. Przeprowadzono 2 873 szkolenia, w których udział wzięło 89 056 rolników, młodzieży rolniczej i dzieci z 5,8 % liczby sołectw w kraju. Działalność szkoleniowa połączona z praktyczną nauką bezpiecznej obsługi maszyn i urządzeń i demonstracją wyrobów bezpiecznych jest w ocenie inspektorów ds. prewencji, najbardziej skuteczną formą profilaktyki wypadkowej.

Inspirowano nauczycieli do wprowadzania tematów z zakresu bhp do programów nauczania uczniów szkół wiejskich oraz przeprowadzono 614 spotkań i pogadek dla 34 546 uczniów szkół wiejskich, a także 386 konkursów, w których udział wzięło około 30 tysięcy uczniów z prawie 700 szkół.

Przeprowadzono 244 szkolenia i 146 konkursów wiedzy o bhp dla uczniów z 280. średnich szkół rolniczych.

Eliminowanie zagrożeń wypadkowych stwierdzonych w gospodarstwach rolnych przy okazji organizowanych konkursów na bezpieczne gospodarstwo rolne, spotkań instruktażowych, wizytacji gospodarstw staje się najbardziej skuteczną formą prewencji.

W konkursach na bezpieczne gospodarstwo uczestniczyło 2 647 gospodarstw.

W ramach działań o właściwą produkcję i dystrybucję bezpiecznych środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej dla rolników prowadzone są: postępowania regresowe wobec producentów wadliwych wyrobów, oznaczanie maszyn i urządzeń „Znakiem Bezpieczeństwa KRUS”, przyznawanie wyróżnień targowych „Dobrosław” za wyroby zwiększające bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym, a także promowanie wszystkich bezpiecznych wyrobów i ochron osobistych wśród rolników.

Współdziałanie z coraz większą liczbą instytucji i organizacji zwiększa możliwości skutecznego oddziaływania na ograniczanie wypadkowości w środowisku wiejskim.

Opracowano w Biurze Prewencji i Rehabilitacji

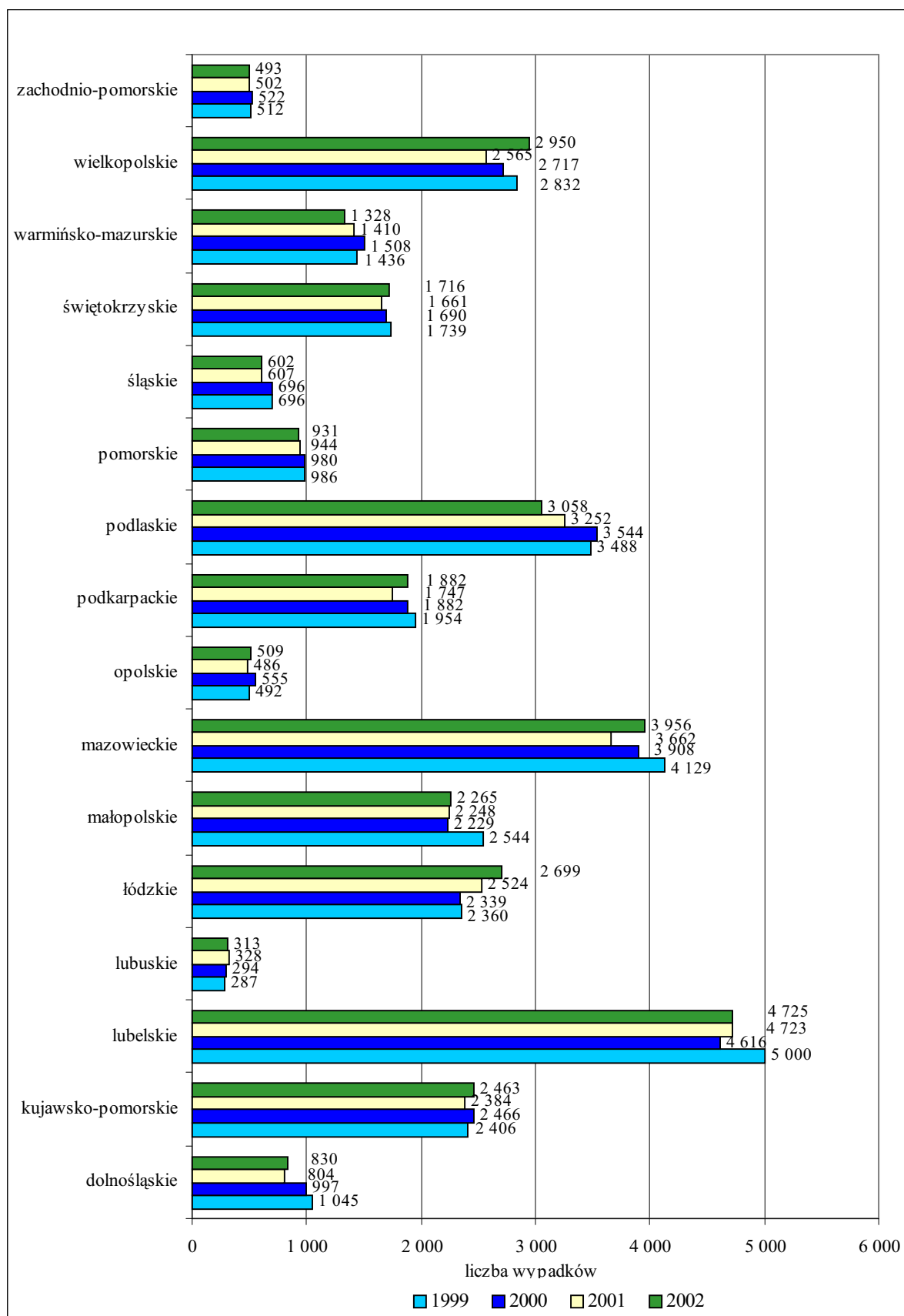
Warszawa, marzec 2003 rok

Liczba zgłoszonych zdarzeń wypadkowych
(wg województw)

Lp.	województwo	1999	2000	2001	2002	<u>2002</u> % <u>2001</u>
1.	Dolnośląskie	1 891	1 760	1 853	1 960	105,8
2.	Kujawsko – pomorskie	3 572	3 578	3 542	3 843	108,5
3.	Lubelskie	7 991	7 287	7 005	7 187	102,6
4.	Lubuskie	420	431	477	520	109,0
5.	Łódzkie	4 045	4 210	4 150	4 676	112,7
6.	Małopolskie	3 609	3 466	3 545	3 880	109,4
7.	Mazowieckie	6 774	6 135	5 884	6 111	103,9
8.	Opolskie	968	827	828	896	108,2
9.	Podkarpackie	3 266	3 211	3 081	3 425	111,2
10.	Podlaskie	5 497	5 654	5 530	5 440	98,4
11.	Pomorskie	1 386	1 288	1 409	1 455	103,3
12.	Śląskie	1 141	1 166	1 106	1 173	106,1
13.	Świętokrzyskie	3 193	2 997	3 163	3 133	99,1
14.	Warmińsko-mazurskie	2 264	2 182	2 101	2 271	108,1
15.	Wielkopolskie	4 553	4 376	4 333	4 824	111,3
16.	Zachodniopomorskie	677	720	636	701	110,2
Ogółem		51 247	49 288	48 643	51 495	105,9

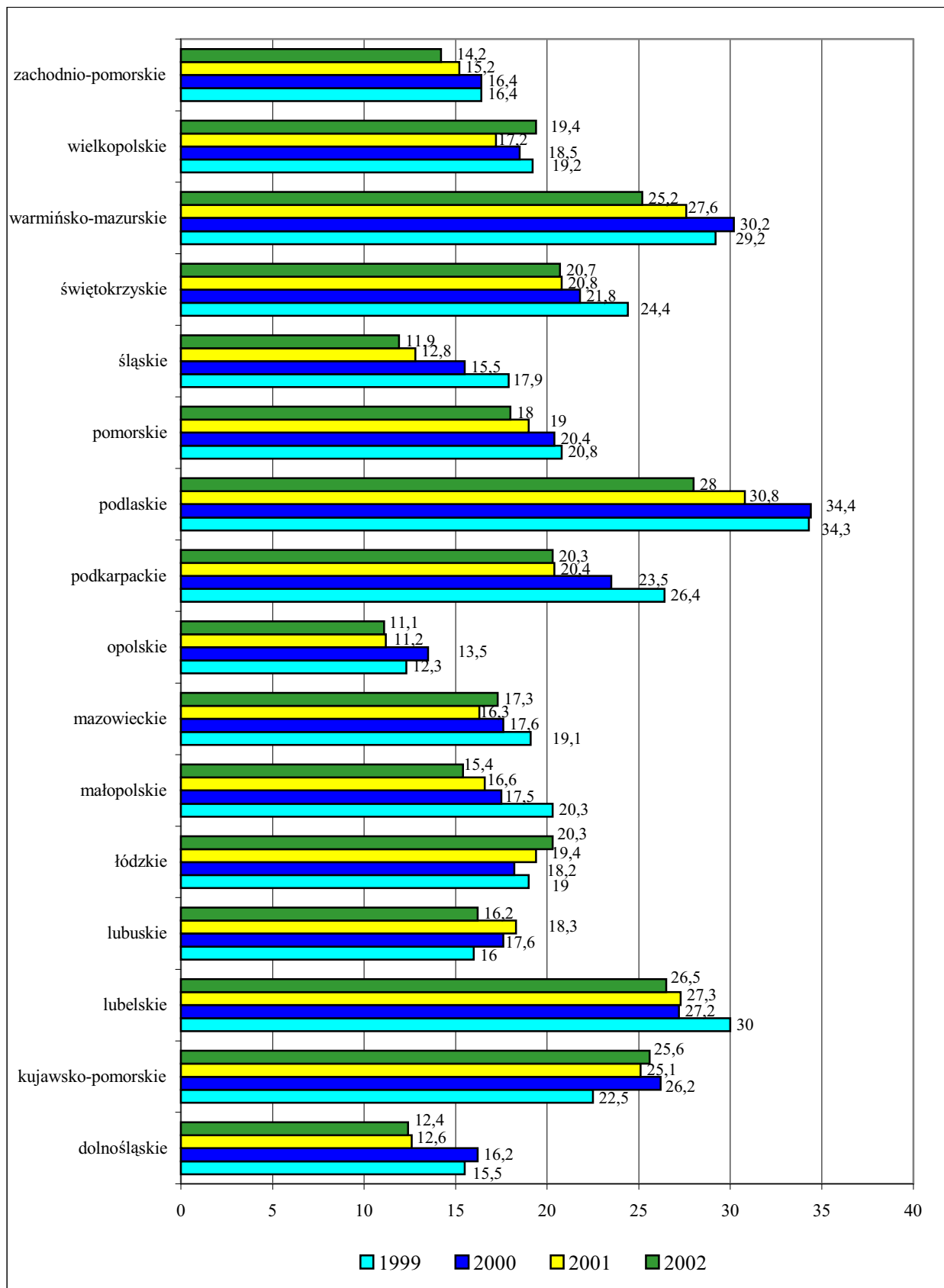
Opracowano w Biurze Prewencji i Rehabilitacji na podstawie sprawozdań statystycznych
KRUS-15
Luty 2003 r.

WYPADKI POWODUJĄCE WYPŁATĘ ODSZKODOWAŃ W LATACH 1999-2002

LICZBA WYPADKÓW NA 1000 UBEZPIECZONYCH WEDŁUG WOJEWÓDZTW W LATACH 1999-2002

/ wg decyzji powodujących wypłatę jednorazowych odszkodowań/

Opracowano w Biurze Prewencji i Rehabilitacji na podstawie sprawozdań statystycznych KRUS-1 i KRUS-15,

Luty 2003

Liczba wypadków przy pracy rolniczej w WYBRANYCH LATACH

/ wg decyzji powodujących wypłatę jednorazowych odszkodowań/

Wyszczególnienie	1990	1995	2000	2001	2002	<u>2002</u> % <u>2001</u>	%
Ogółem	56 856	39 864	30 943	29 847	30 720	102,9	
w tym:							
• upadek osób	27 434	19 418	15 944	14 965	15 777	105,4	
• upadek przedmiotów	4 622	2 362	1 912	1 883	1 899	100,8	
• zetknięcie się z ostrymi narzędziami ręcznymi i in. ostrymi przedmiotami	x	2 936	1 976	1 821	1 799	98,8	
• uderzenie, przygniecenie przez materiały i przedmioty transportowane mechanicznie lub ęcznie	x	1 577	822	736	718	97,6	
• przejechanie, uderzenie, pochwycenie przez środki transportu w ruchu	3 391	1 233	831	753	784	104,1	
• pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń	8 619	5 350	4 024	4 049	4 159	102,7	
• uderzenie, przygniecenie, pogryzienie przez zwierzęta	6 672	3 893	3 586	3 664	3 604	98,4	
• pożar, wybuch, działanie sił przyrody	x	80	88	87	93	106,9	
• działanie skrajnych temperatur	657	435	271	273	244	89,4	
• działania materiałów szkodliwych	206	161	77	54	60	111,1	
• nagle zachorowania	x	209	151	178	171	96,1	
• inne zdarzenia	5 255	2 210	1 261	1 384	1 412	102,0	

x - pozycje wprowadzone po raz pierwszy do statystyki w 1993 r.

Opracowano w Biurze Prewencji i Rehabilitacji na podstawie sprawozdań statystycznych KRUS - 15 Luty 2003 r.

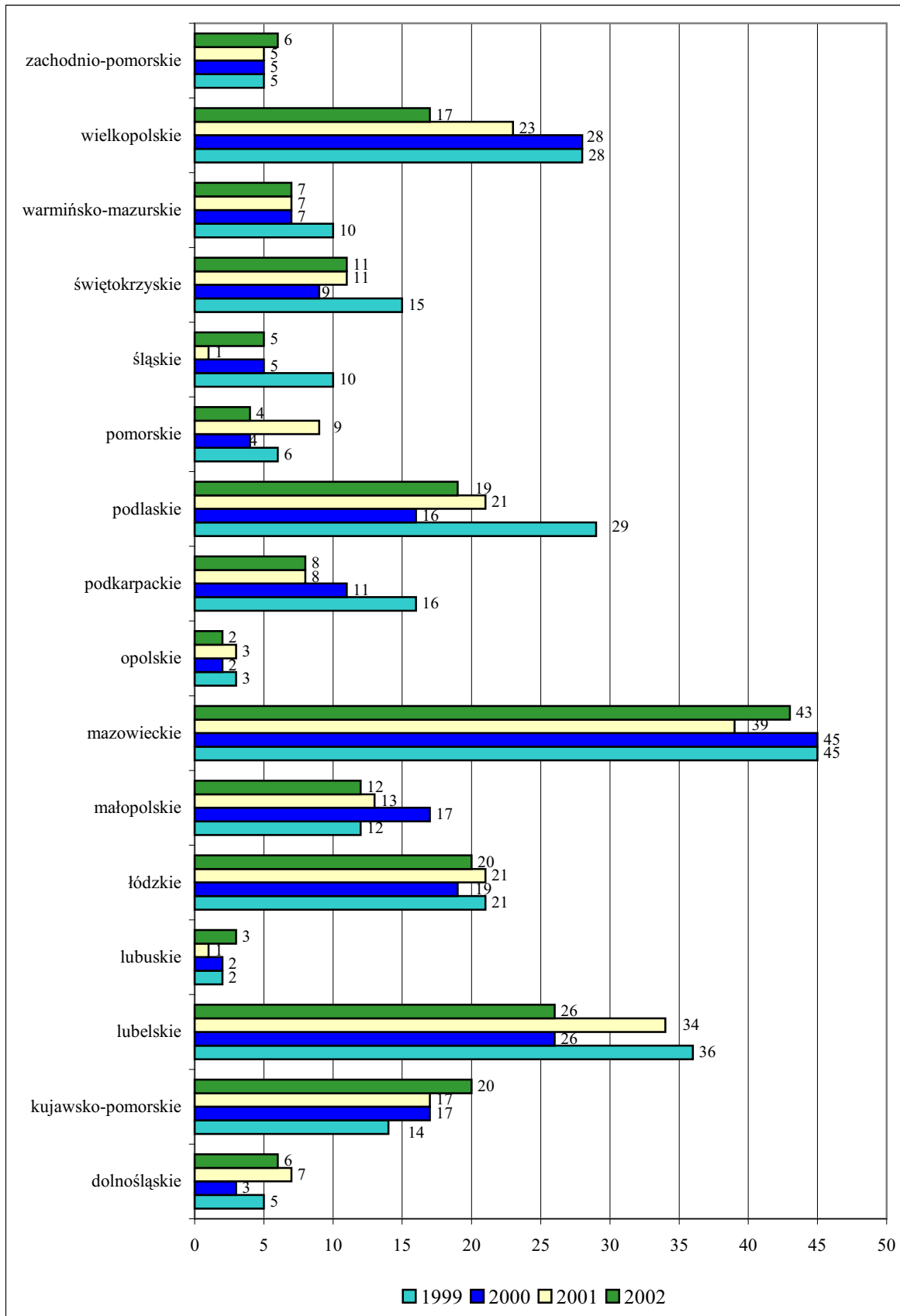
PROCENTOWA STRUKTURA ZDARZEŃ WYPADKOWYCH W WYBRANYCH LATACH
/ wg decyzji powodujących wypłatę jednorazowych odszkodowań/

Wyszczególnienie	1990	1993	1995	2000	2001	2002
• upadek osób	48,3	49,6	48,7	51,5	50,1	51,4
• upadek przedmiotów	8,1	9,3	5,9	6,2	6,3	6,2
• zetknięcie się z ostrymi narzędziami ręcznymi i in. ostrymi przedmiotami	x	4,5	7,4	6,4	6,1	5,8
• uderzenie, przygniecenie przez materiały i przedmioty transportowane mechanicznie lub łącznie	x	3,1	4,0	2,6	2,5	2,3
• przejechanie, uderzenie, pochwycenie przez środki transportu w ruchu	6,0	5,2	3,1	2,7	2,5	2,6
• pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń	15,1	11,6	13,4	13,0	13,6	13,5
• uderzenie, przygniecenie, pogryzienie przez zwierzęta	11,7	8,2	9,8	11,6	12,3	11,7
• pożar, wybuch, działanie sił przyrody	x	0,4	0,2	0,3	0,3	0,3
• działanie skrajnych temperatur	1,2	1,0	1,1	0,9	0,9	0,8
• działania materiałów szkodliwych	0,4	0,3	0,4	0,2	0,2	0,2
• nagłe zachorowania	x	0,3	0,5	0,5	0,6	0,6
• inne zdarzenia	9,2	6,5	5,5	4,1	4,6	4,6

x - pozycje wprowadzone po raz pierwszy do statystyki w 1993 r.

Opracowano w Biurze Prewencji i Rehabilitacji na podstawie sprawozdań statystycznych KRUS - 15 Luty 2003 r.

LICZBA WYPADKÓW ŚMIERTELNYCH WEDŁUG WOJEWÓDZTW W LATACH 1999 - 2002

Opracowano w Biurze Prewencji i Rehabilitacji na podstawie sprawozdań statystycznych KRUS-15

Liczba wypadków śmiertelnych w WYBRANYCH LATACH

/ wg decyzji powodujących wypłatę jednorazowych odszkodowań/

Wyszczególnienie	1990	1995	2000	2001	2002	<u>2002</u> <u>2001</u>
Ogółem	399	318	216	220	209	95
w tym:						
• upadek osób	89	48	32	35	25	74,2
• upadek przedmiotów	19	10	12	14	18	128,6
• zetknięcie się z ostrymi narzędziami ręcznymi i in. ostrymi przedmiotami	x	0	2	0	2	-
• uderzenie, przygniecenie przez materiały i przedmioty transportowane mechanicznie lub ręcznie	x	6	3	5	1	20
• przejechanie, uderzenie, pochwycenie przez środek transportu w ruchu	122	116	84	75	78	104
• pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń	39	25	13	11	17	154,5
• uderzenie, przygniecenie, pogryzienie przez zwierzęta	38	6	8	10	11	110
• pożar, wybuch, działanie sił przyrody	x	6	7	9	11	122,2
• działanie skrajnych temperatur	2	1	0	1	0	-
• działania materiałów szkodliwych	3	2	4	1	2	200
• nagłe zachorowania	x	30	31	30	21	70
• inne zdarzenia	87	68	20	29	23	79,3

x - pozycje wprowadzone po raz pierwszy do statystyki w 1993 r.

Opracowano w Biurze Prewencji i Rehabilitacji na podstawie sprawozdań statystycznych KRUS-15

Luty 2003 r.

PROCENTOWA STRUKTURA WYPADKÓW ŚMIERTELNYCH W WYBRANYCH LATACH
/ wg decyzji powodujących wypłatę jednorazowych odszkodowań/

Wyszczególnienie	1990	1993	1995	2000	2001	2002
• upadek osób	22,3	17,8	15,1	14,8	15,9	11,9
• upadek przedmiotów	4,8	3,1	3,1	5,6	6,3	8,6
• zetknięcie się z ostrymi narzędziami ręcznymi i in. ostrymi przedmiotami	x	0,7	0	0,9	0	1
• uderzenie, przygniecenie przez materiały i przedmioty transportowane mechanicznie lub ręcznie	x	8,4	1,9	1,4	2,3	0,5
• przejechanie, uderzenie, pochwycenie przez środek transportu w ruchu	30,6	22,7	36,5	38,9	34,1	37,3
• pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń	9,8	7,7	7,9	6,0	5,0	8,1
• uderzenie, przygniecenie, pogryzienie przez zwierzęta	9,5	4,2	1,9	3,7	4,5	5,3
• pożar, wybuch, działanie sił przyrody	x	3,1	1,9	3,2	4,1	5,3
• działanie skrajnych temperatur	0,5	0,7	0,3	0	0,5	0
• działania materiałów szkodliwych	0,7	0,4	0,6	1,8	0,5	1
• nagłe zachorowania	x	8,1	9,4	14,4	13,6	10
• inne zdarzenia	21,8	23,1	21,4	9,3	13,2	11

x - pozycje wprowadzone po raz pierwszy do statystyki w 1993 r.

Opracowano w Biurze Prewencji i Rehabilitacji na podstawie sprawozdań statystycznych KRUS - 15 Luty 2003r.

Liczba zgłoszonych zdarzeń wypadkowych, w których poszkodowanymi
były dzieci do lat 15 (wg województw)

Lp.	województwo	1999	2000	2001	2002
1.	Dolnośląskie	31	27	40	33
2.	Kujawsko – pomorskie	104	133	141	136
3.	Lubelskie	134	130	151	152
4.	Lubuskie	11	16	13	9
5.	Łódzkie	51	80	76	91
6.	Małopolskie	86	89	97	131
7.	Mazowieckie	132	151	140	103
8.	Opolskie	6	13	9	6
9.	Podkarpackie	77	71	106	114
10.	Podlaskie	273	324	332	283
11.	Pomorskie	49	58	49	47
12.	Śląskie	13	14	16	15
13.	Świętokrzyskie	61	69	100	91
14.	Warmińsko-mazurskie	67	63	53	80
15.	Wielkopolskie	153	148	124	124
16.	Zachodniopomorskie	9	11	9	14
Ogółem		1257	1397	1456	1 432

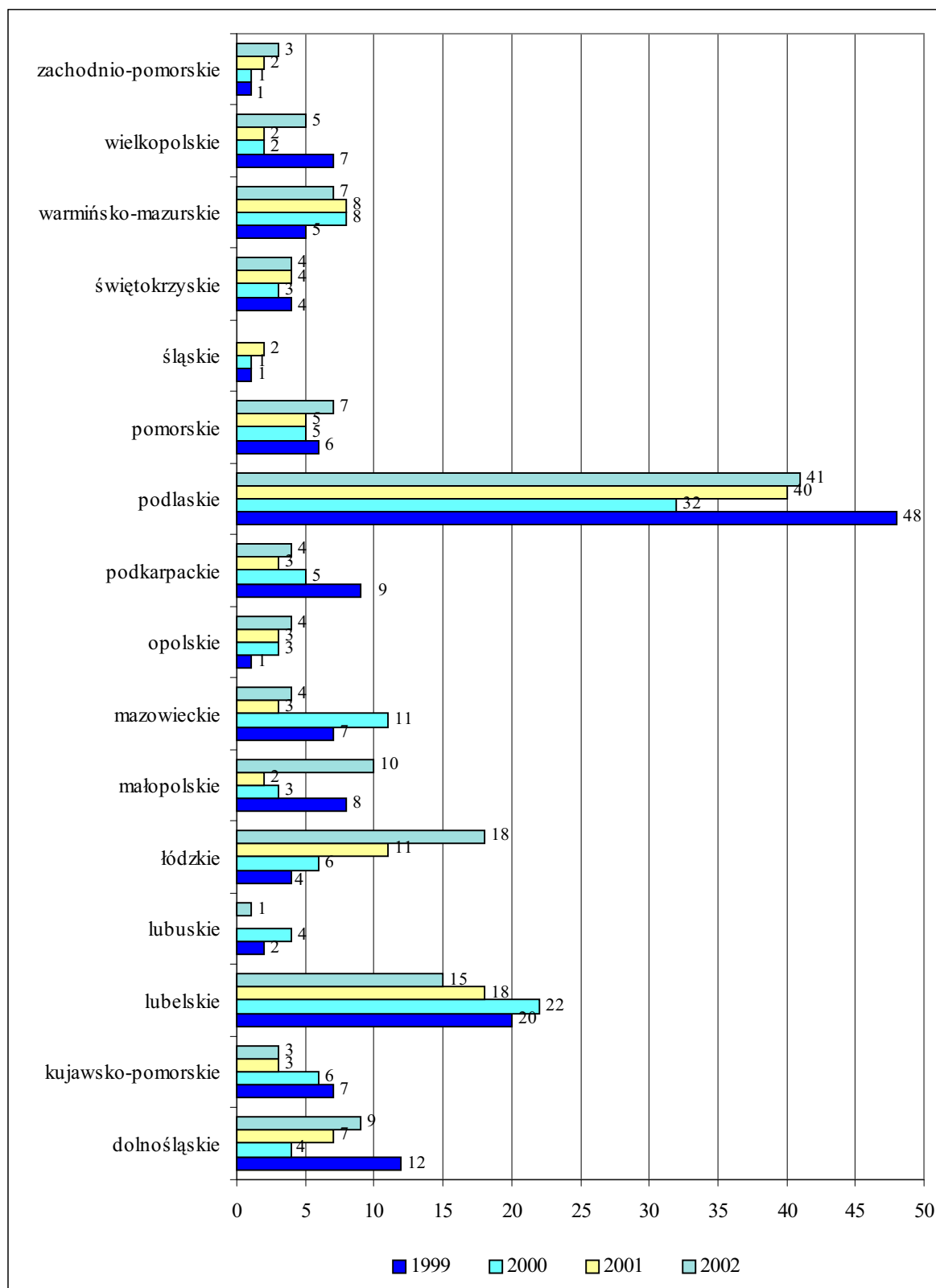
Opracowano w Biurze Prewencji i Rehabilitacji na podstawie sprawozdań statystycznych KRUS-15
Luty 2003 r.

ZESTAWIENIE CHORÓB ZAWODOWYCH ROLNIKÓW, POWODUJĄCYCH WYPŁATĘ ODSZKODOWAŃ, W LATACH 1995 - 2002

Wyszczególnienie	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
1. Alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych - płuco rolnika - płuco hodowców ptaków	41 0	38 0	47 2	41 0	22 0	13 1	14 0	12 0
2. Astma oskrzelowa	17	21	37	42	36	33	44	48
3. Alergiczny nieżyt górnych dróg oddechowych	6	0	3	3	9	3	0	0
4. Inne choroby układu oddechowego	0	0	0	0	0	1	1	5
5. Uczuleniowe zapalenie skóry	8	11	13	22	20	32	14	24
6. Kleszczowe zapalenie mózgu i opon mózgowo- rdzeniowych	6	4	11	8	11	7	3	7
7. Borelioza	0	5	13	10	31	21	31	34
8. Toksoplazmoza	1	3	3	5	4	0	4	2
9. Drożdżycza dłoni	1	0	0	1	0	0	0	0
10. Grzybica skóry	0	0	2	2	1	0	0	0
11. Tasiemiec bąblowcowy wątroby	0	0	1	0	1	2	0	0
12. Przewlekłe zapalenie nadkłykcia boczego kości ramiennych	0	0	2	3	1	0	1	0
13. Choroba wibracyjna	0	0	2	0	0	0	0	0
14. Ostre zatrucie środkami ochrony roślin z przewlekłym zapaleniem oskrzeli	0	0	1	0	0	0	0	0
15. Bruceloza	0	0	1	1	3	0	0	1
16. Leptospiroza	0	0	1	0	0	0	0	0
17. Tularemia	0	0	0	1	0	0	0	0
18. Grzybica kropidlakowa płuc	0	0	0	1	0	0	0	0
19. Guzki dojarek	0	0	0	1	1	0	0	0
20. Zawodowe uszkodzenie słuchu	0	0	0	0	1	0	0	0
21. Przewlekłe zapalenie tkanek miękkich stawów biodrowych i łokciowych	0	0	0	0	1	1	0	0
22. Przewlekła choroba obwodowego układu nerwowego wywołana uciskiem na pnie nerwów	0	0	0	0	0	1	1	1
23. Skaza krwotoczna nabyta	0	0	0	0	0	1	0	0
24. Przewlekłe zapalenie spojówek - alergiczne	0	0	0	0	0	0	0	1
Ogółem	80	82	139	141	142	116	113	135

Opracowano w Biurze Prewencji i Rehabilitacji na podstawie decyzji Inspektorów Sanitarnych, luty 2003 r.

LICZBA CHOROÓB ZAWODOWYCH WEDŁUG WOJEWÓDZTW W LATACH 1999 - 2002

Opracowano w Biurze Prewencji i Rehabilitacji na podstawie sprawozdań statystycznych KRUS-15,

luty 2003 r.

Materiały popularyzatorskie i dydaktyczne do wykorzystania w pracy prewencyjnej, przekazane do oddziałów regionalnych w 2002 roku.

Materiały popularyzatorskie	Nakład
<p>Broszury dla rolników:</p> <ol style="list-style-type: none"> <i>Bezpieczna praca na wysokości, w wykopach i zbiornikach w gospodarstwie rolnym (wydawnictwo uzupełnione kolorowymi rysunkami i zdjęciami);</i> <i>Bezpieczna obsługa maszyn i urządzeń w gospodarstwie rolnym (wydawnictwo uzupełnione kolorowymi rysunkami i zdjęciami);</i> <i>Bezpieczna praca ze zwierzętami w gospodarstwie rolnym;</i> <i>Bezpieczna praca z chemicznymi środkami ochrony roślin;</i> <i>Ochrona zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym (Zasady ochrony zdrowia i życia ... oraz Prace i czynności szczególnie niebezpieczne ...);</i> <i>Pył występujący w rolnictwie jest niebezpieczny;</i> <i>Chorób odzwierzęcych można się ustrzec;</i> <i>Wyroby zwiększające bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym;</i> <i>Wyroby oznaczone Znakiem Bezpieczeństwa KRUS.</i> 	<p>270 000 egzemplarzy</p> <p><i>/9 x 30 000 egz./</i></p>
<p>Film</p> <p><i>Boli kręgosłup czyli o dźwiganiu ciężarów i nie tylko.</i></p>	<p>300 kaset</p>
<p>Książeczki dla dzieci:</p> <ol style="list-style-type: none"> <i>Zagrożenia podczas pracy i zabawy dzieci w gospodarstwie rolnym;</i> <i>Niebezpieczne prace w gospodarstwach rolnych dozwolone od lat 16.;</i> <i>Niebezpieczeństwa w gospodarstwie rolnym.</i> 	<p>94 000 egzemplarzy</p> <p>47 000 egz.</p> <p>17 000 egz.</p> <p>30 000 egz.</p>

Materiały popularyzatorskie	Nakład
<p>Plakaty nt. bezpieczeństwa pracy dzieci w gospodarstwie rolnym:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Nie skoś dziecka</i> – autor Elżbieta Skrzypek 2. <i>Już Ola po lalkę nie wróci</i> – autor Justyna Jakubowska 3. <i>Co robi Twoje dziecko?</i> – autor Eugeniusz Skorwider 4. <i>Sprawdź, gdzie jest twoje dziecko!</i> – autor Marzenna Beata Musiał 	<p>4 000 plakatów /4 x 1 000 plakatów/</p>
<p>Materiały dydaktyczne dla nauczycieli szkół wiejskich</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Program edukacji dzieci w wiejskich szkołach podstawowych. Zasady udziału dzieci w pracach rodzinnego gospodarstwa rolnego; 2. Scenariusze zajęć w wiejskiej szkole podstawowej. Zasady udziału dzieci w pracach rodzinnego gospodarstwa rolnego; 3. Zagrożenia zdrowia dzieci angażowanych do prac w rodzinnym gospodarstwie rolnym. 	<p>1 050 egzemplarzy /3 x 350 egz./</p>

Wyroby oznaczone „Znakiem Bezpieczeństwa KRUS” w 2002 roku

Lp.	Producent Nr zezwolenia Miejsce wręcz. zezw.	Opis wyrobu	Widok wyrobu
1.	2.	3.	4.
1.	<p>„SIPMA” S.A. z Lublina</p> <p>20/2002 z 04.03.02</p> <p>Targi „AGROTECH '2002”</p>	<p>3 zawieszane rozsiewacze nawozów mineralnych: 2.-tarczowe N 049 (o pojemn. zbiornika 1000 - 1500 dm³ i szer. rob. 10-12-15-18-24 m), 1.-tarczowe N 054 (o pojemn. zbiornika 420 dm³ i szer. rob. 6 - 14 m) i N 054/ 1 (o pojemn. zbiornika 240 dm³ i szer. rob. 6 - 14 m). Tarcze wysiewające rozsiewaczy, łopatki i osłony wykonane są ze stali nierdzewnej, co w połączeniu z mocną i zwartą konstrukcją, gwarantuje długotrwałą i niezawodną pracę. Przydatność użytkową rozsiewaczy i bezpieczeństwo pracy oceniono w IBMER i SGGW.</p>	
2.	<p>FMR „FAMAROL” S.A. w Słupsku</p> <p>21/2002 z 04.03.02</p> <p>Targi „AGROTECH '2002”</p>	<p>4 zawieszane kosiarki rotacyjne dwuwałkowe górnonapędowe: Z 070/1, Z 105/1, Z 125/1 i Z 125/2K znamienne są m.in. tym, że posiadają automatyczny bezpiecznik, rozłączający maszynę podczas pracy, gdy maszyna natrafi na przeszkodę (pień, większy kamień) i zatrząsk ułatwiający przestawianie maszyny z położenia transportowego w robocze. Szerokość robocza kosiarek: Z 070/1 - 1,35 m, Z 105/1 - 1,65 m, Z 125/1 -1,85 m i Z 125/2K (ze spulchniaczem pokosów) - 1,85 m.</p>	
3.	<p>Firma „WEREMCZUK” z Lublina</p> <p>22/2002 z 24.06.02</p> <p>Targi „POLAGRA FARM'2002”</p>	<p>Zawieszane siewniki precyzyjne punktowe do nasion warzyw 2.- 8.-sekcyjne z redlicami 1.-, 2.- i 3.-rzędowymi „ALEX”, typ S 011 zostały zaprojektowane w Firmie z uwzględnieniem opinii użytkowników eksploatujących siewniki z importu oraz aktualny poziom siewu warzyw gruntowych i niektórych roślin rolniczych o wielkości od 0,8 do 14. mm. Konstrukcja siewników wraz z instrukcją obsługi zapewnia bezpieczeństwo pracy oraz długotrwałe i niezawodne ich użytkowanie.</p>	
4.	<p>„SIPMA” S.A. z Lublina</p> <p>24/ 2002 z 04.10.02</p> <p>Targi „POLAGRA FARM'2002”</p>	<p>Przyczepiane prasy wysokiego stopnia zgniotu, typ Z 224/1 i Z 224/2 przeznaczone są do zbierania, prasowania i wiązania słomy pokombajnowej i siana w prostopadłościenne bele („kostki”). Załadunek bel na przyczepę odbywa się za pomocą ślizgu tylnego (wyposażenie standardowe) lub ślizgu bocznego. W rolnictwie polskim pracuje ponad 100 tys. tych bezpiecznych pras.</p>	

1.	2.	3.	4.
5.	<p>FMR „FAMAROL” S.A. w Słupsku 23/2002 z 04.10.02 Targi „POLAGRA FARM 2002”</p>	<p>Przyczepiana prasa wysokiego stopnia zgniotu, typ Z 511 przeznaczona jest do zbierania, prasowania i wiązania w prostopadłościennie bele słomy zbóż pozostawionej przez kombajn zbożowy lub siana zgrabionego w wały. Bele słomy lub siana są pozostawiane przez prasę na polu lub łące. Stosując wyposażenie specjalne prasy, można bele („kostki”) ładować bezpośrednio na przyczepę (zaczepioną do dyszla tylnego prasy). Prasy Z 511 produkowane są od 1996 roku i odznaczają się - w porównaniu do tego typu pras - mniejszą masą i niskim zapotrzebowaniem mocy.</p>	
6.	<p>„BIN” Sp.z o.o. w Aleksandrowie Kujawskim 25/2002 z 04.10.02 Targi „POLAGRA FARM 2002”</p>	<p>System dosuszający zboże w silosach „BIN” (przenośnik pneumatyczny do ziarna, typ T 209 wraz z 3. nagrzewnicami elektrycznymi, typ NG 3104,5, NG 310-9 i NG 310-9 „BIT”). System dosuszający składa się z: - przenośnika pneumatycznego, wentylatora promieniowego z inżektorem i koszem zasypowym oraz przewodów transportowych i silnika elektrycznego o mocy 7,5 kW wraz z instalacją elektryczną i nagrzewnicami, wyposażonymi w zestawy grzejne o mocy 4,5 kW, 6 i 9,0 kW, sterowanymi ręcznie lub poprzez sterownik komputerowy „BIT”. System przeznaczony jest do transportu, napowietrzania i dosuszania nasion zbóż. Przydatność użytkową ww. urządzeń i bhp podczas ich użytkowania oceniono w IBMER w Warszawie i PIMR w Poznaniu.</p>	
7.	<p>„POL-MOT MRĄGOWO” S.A. w Biedaszkach k/Kętrzyna (d. KPMR) 26/2002 z 04.10.02 Targi „POLAGRA FARM 2002”</p>	<p>Ładowacz czołowy „TUR 8”, typ T 445 przeznaczony jest do ładowania obornika, materiałów słomianych i sypkich z pryzm na różne środki transportowe. Ładowacz współpracuje z ciągnikami klasy 2,0 o mocy ok. 115 kW. Masa bez czerpaków - 875 kg. Udźwig: 1650 – 2150 kg. W 2002 roku zmodernizowano konstrukcję ładowacza - zastosowano dodatkowo obwód tłumiący drgania, powstające podczas przejazdów ciągnika po nierównym terenie.</p>	

Wyroby wyróżnione przez Prezesa Kasy na Międzynarodowych Targach w 2002 roku

Lp.	Wyroby	Producent	Widok wyrobu
1.	<p>Poskrom dla bydła – wyrób wyróżniony na Targach „AGROTECH ’2002” w Kielcach – umożliwia wykonywanie większości zabiegów zoohigienicznych (u dużych zwierząt, zwłaszcza u bydła) w sposób bezpieczny dla ludzi i zwierząt.</p>	<p>„ROLSTAL Pawłowski” z Ostrowi Maz.</p>	
2.	<p>Przyczepy rolnicze 1- i 2.-osiowe wywrotki trójstronne, niskopodwoziowe – wyroby wyróżnione na Targach „POLAGRA FARM’2002” w Poznaniu Przyczepy jednoosiowe (T654 i T654/1 oraz dwuosiowe (T653, T653/1 i 2) przeznaczone są do transportu w rolnictwie. Posiadają uniwersalny system otwierania i ryglowania burt oraz regulowany szyber w ścianie tylnej. Zaletą tych przyczep jest stosunkowo mała odległość powierzchni ładunkowej od podłoża, co ułatwia i zarazem zapewnia zwiększone bezpieczeństwo podczas prac za- i rozładunkowych, zwłaszcza ręcznych.</p>	<p>„PRONAR” Spółka z o.o. w Narwi</p>	

Postępowania regresowe i wystąpienia prewencyjne KRUS w 2002 roku

Wyroby zakwestionowane przez KRUS	Producent	Podstawowe informacje o postępowaniach regresowych i prewencyjnych
1.	2.	3.
Kontynuowane postępowania regresowe		
Ciągnikowe kopaczki ładujące, przyczepiane (wyorywacze) do buraków	Zakład „Mechanika Maszyn i Urządzeń” z Wrześni	Pozwany złożył apelację od wyroku Sądu we Wrześni. Postępowanie regresowe w toku.
Zawieszane 2-rzędowe sadzarki do ziemniaków S 227 z nieosłoniętymi zespołami wysadzającymi typu łańcuchowo-czerpakowego	PPH „AKPIL” w Pilźnie, pow. Dębica	Złożono pozew do Sądu w Dębicy. Postępowanie regresowe w toku.
Kontynuowane postępowania prewencyjne		
Płyny do mycia aparatury udojowej	PPHU S.c. „BETAPOL OXYAKTIV” w Łazach k/Kampinosu	Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (w związku z wystąpieniem Prezesa Kasy) podjął skuteczne działania wobec producenta ww. płynów, zobowiązując go do zmiany etykiet na opakowaniach płynów, tak aby były czytelne i zrozumiałe dla użytkowników (zgodnie z zaleceniami Państwowego Zakładu Higieny). Postępowanie zakończone.
Zawieszane silosokombajny jednorzędowe do zbioru kukurydzy Z 364	Spółka Akcyjna „PRO-AGRO” w Kunowie k/Ostrowca Świętokrzyskiego	Producent nie podjął działań, bowiem zbankrutował. W związku z tym, że produkcję silosokombajnów Z 364 podjął nowy producent, postępowanie to będzie kontynuowane.
Wdrożone postępowania prewencyjne		
w związku z wypadkami rolników		
Szlifierka kątowna „PEGASUS”, typ 69050 (ok. 11 tys. obr./min, pobór mocy 500W, średnica tarcz roboczych Ø = 115 mm, masa ~2,5 kg)	„TOPEX” S.c. z Warszawy	Jednostka badająca i certyfikująca m.in. elektronarzędzia PCBC- podzieliła stanowisko Kasy odnośnie wadliwości instrukcji obsługi szlifierek. Postępowanie będzie kontynuowane.

1.	2.	3.
<p>Pionowe mieszalniki pasz sypkich H 033, H 033/1,2,3,4 z niezabezpieczonym dojściem do łożyska wału mieszadła i układu aspiracyjnego</p>	<p>„DOZAMECH” w Odolanowie K/Ostrowa Wlkp</p>	<p>Firma „DOZAMECH” zobowiązała się do wyeliminowania zagrożeń związanych z upadkami z mieszalników. Zakończone postępowanie prewencyjne.</p>
<p>w związku zagrożeniami wypadkowymi podczas eksploatacji opryskiwaczy po wadliwie wykonanej atestacji i modernizacji</p>		
<p>12 typów zawieszanych i przyczepianych opryskiwaczy po wykonanej modernizacji i atestacji</p>	<p>Firma „MOTO-GUM” z Zakrocymia</p>	<p>W związku z wystąpieniem Prezesa Kasy w powyższej sprawie, Gł. Inspektor Ochrony Roślin i Nasiennictwa złożył doniesienie do Prokuratury Rejonowej w Nowym Dworze Maz. o zaistniałym przestępstwie.</p>
<p>w związku z zagrożeniem wypadkowym podczas ręcznego przeładunku nawozów mineralnych w workach</p>		
<p>50. kilogramowe worki, zwłaszcza foliowe o śliskiej powierzchni</p>	<p>Dostawcy (producenci i importerzy) nawozów mineralnych (wniosek z OR KRUS w Zambrowie).</p>	<p>Kasa poinformowała o tym zainteresowane instytuty (m.in. Instytut Nawozów Sztucznych i Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach) oraz Polskie Centrum Badań i Certyfikacji (jednostka certyfikująca m.in. nawozy) i Głównego Inspektora Pracy. Postępowanie będzie kontynuowane.</p>